

In lần thứ nhất

Giá..... 0\$25

南 諺 摘 錦

NAM-NGAN-CHICH-GAM

范 光 璨

編 修 領 興 仁 縣 訓 導

PHAM-QUANG-SAN

BIEN-TU, LINH HUNG-NHAN HUYEN HUAN-DAO

SOAN

1918

HANOI

IMPRIMERIE MAC-DINH-TU

136, Rue du Coton, 136

M(7)

2286

In lần thứ nhất

Giá..... 0\$25

南 諺 摘 錦

NAM-NGAN-CHICH-CAM

范 光 璨

編 修 領 興 仁 縣 訓 導

PHẠM-QUANG-SÁN

BIÊN-TU, LĨNH HƯNG-NHÂN HUYỆN HUÂN-ĐẠO

SOẠN

1918

HANOI

IMPRIMERIE MAC-DINH-TU

136, Rue du Coton, 136

南 洋 雜 報

MAG-NGAI-CHICH-CAM

TOUS DROITS RÉSERVÉS

THU VIEN QUOC GIA VIETNAM
BIBLIOTHEQUE NATIONALE DU VIETNAM
NATIONAL LIBRARY OF VIETNAM

BÀI TỰA

Các nước ở trên mặt Địa-cầu này, nước nào có phong-tục nước ấy, thì nước nào cũng có thần-hồn nước ấy, ngôn-ngữ tức là thần-hồn trong một nước phát hiện ra ngoài, trông mặt mà bắt hình-dung, người làm sao chiêm-bao làm vậy, cho nên muốn biết thần-hồn trong một nước, thì phải xét phong-tục trong một nước, kẻ giở người hay, không trốn được cái gương chiếu ảnh; muốn biết phong-tục trong một nước, thì phải xét ngôn-ngữ trong một nước, điều hơn nhẽ thiệt, thực đúng như cái ống lưu-thanh.

Nước ta dựng nước đã lâu, khai hoá cũng sớm, mẫm Hồng cội Lạc, hơn bốn nghìn năm, con Rồng cháu Tiên, ngoài mười lăm triệu, cũng là một nước văn-hiến xưa nay, nhẽ nào không có thần-hồn trong một nước, để làm gương soi cho đời sau hay sao? Nay xem như phương-ngôn tục-ngữ nước ta, không biết truyền lại từ bao giờ, mà nhời-nhẽ vắn-tắt, ý-từ thâm-trầm, nói ngọt như rót vào tai, nói thẳng như dao chém đất, nói sự thực thì đèn nhà ai rạng nhà ấy, nói thí dụ thì sấm bên đông động bên tây, phong-tục nhân tâm, dân-tinh thế cổ, nhưn thì hết trên giới dưới bề, nở thì đến kẽ tóc chân răng, bóng-bẩy xa-xôi cũng hình như hương bay gió thoảng, dịu-dàng mềm-mại không kém gì đàn ngọt hát hay; nhời nói là đọi máu, khi xưa ai khéo đặt điều, nhời nói là gói vàng, đến nay hãì còn lót miệng; nói có sách mách có chứng, giọng thờ lợ đã trải mùi đời, hay thì khen hèn thì chê, gương phải trái như treo trước mắt, những nhời ông già bà cả đề lại, không bỏ được câu nào, trăm năm bia đá thì mòn, nghìn năm bia miệng hãì còn trơ-trơ, chả phải là thần-hồn nước ta hay sao? ví với cách-ngôn của hiền-chiết đông, tây, tưởng cũng không kém gì cho lắm.

Chỉ hiềm vì nước ta xưa nay, chuyên học chữ Tàu, những cách-ngôn của hiền-chiết bên Tàu, miệng đọc dong-dóc, bụng

thuộc lâu-lâu, đến như ngạn-ngữ của nước mình, thì cho là nôm-na mách-qué, rõ thật bụt chùa nhà chẳng cầu, cầu Thỉnh-Ca ngoài đường.

Hiện bây giờ học giới khoáng-chương, văn minh tiến-hoá, chữ quốc-ngữ đã là một lối giản-tiện, thì nhờ phương-ngôn cũng đáng làm một môn giáo-khoa. Vậy nay chấp nhật từng câu, xếp thành tiểu đối, những câu ba chữ, bốn chữ, năm chữ, sáu chữ, bảy, tám chữ thì ghép từng vần cho dễ đọc, còn những câu dài thì không có vần, chỉ đối đại thể mà thôi, gọi là : **NAM-NGẠN-CHÍCH-CẦM**, trước là chuyện thuật nhờ nói của người trước, sau là làm gương soi cho bực thiếu-niên đời sau, ăn cơm mới nói chuyện cũ, cũng muốn duy-chi quốc-túy một chút, kể ngạn-ngữ thì nhiều và mỗi nơi nói mỗi khác, không ai nhớ hết được. Chúng tôi nhớ được câu nào thì chép câu ấy, có chữ nào nhầm xin các ngài bác nhả chất chính lại cho, thực là hâm bội.

NAY TỰA

NAM - NGẠN - CHÍCH - CẨM

MỤC 3 CHỮ

Rát như cây,
Yếu như sên.
Hồi như cú,
Đẹp như tiên.
Giả mà đại,
May hơn khôn.
Tiếc đứt ruột,
Sợ kinh hồn.
Chua như dấm,
Ngọt như đường.
Đặc như bí,
Nứt như tương.
Nhanh-nhầu : đoảng,
Thật-thà hư.
Đồ phó đề,
Nói ông hừ.
Vàng như nghề,
Đen như gio.
Mỏng như giấy,
Dầy như mớ.
Sư hồ mang,
Gái quạ mỗ.
Cười vỡ nhà,
Già nở đố.
Giời quả báo,
Phật tại tâm.
Túng thì tỉnh,
Tham thì thâm.
Trơn như mỡ,
Trắng như bông.

Nóng như lửa,
Lạnh như đồng.
Tit cung-thang,
Chàn quý-ty.
Chuyện man năm,
Đời cổ hỷ.
Thấp như vẹt,
Ngang như cua.
Đông như chợ,
Vắng như chùa.
 Xoắn củ tỏi,
Ngậu tôm canh.
Gàn bắt sách,
Lộn tam bánh.
Rết nhiều chàn,
Tằm rút ruột.
Rứt cổ rùa,
Thắt đuôi chuột.
Nín như thóc,
Lặng như tờ.
Cằm như hến,
Sác như vờ.
Rối canh hẹ,
Thắt cổ bông.
Áo mảnh bát,
Quần cháo lòng.
Xấu như ma,
Quấy như quỷ.
Dữ như beo,
Nhăn như khi.

Dương mắt ếch,
Nghênh cổ cò.
Ngay ruột ngựa,
Xốp phổi bò.
Đứng đống xương,
Chết thẳng cẳng.
Quân vô loài,
Của bất đẳng.
Đời Hồng-đức,
Họ nhà Trần.
Đẹp Phò-mã,
Gan Tướng-quân.
Cóc vái giò,
Vịt nghe xấm.
Chó giữ xương,
Chuột ném dấm.
Dai như chảo,
Rán như đánh.
Gà gáy gỗ,
Chó cắn quanh.
Ông mãnh-đại,
Bà vãi-mầm.
Tinh khôn vặt,
Chơi nghịch ngằm.
Tay bọm già,
Gan cóc tia.
Buốt đến xương,
Sợ mất vía.
Muối bỏ bề,
Nửa trời sông.

Hót như khướu,
Nói như rồng.
Đánh trống ngực,
Gầy đàn môi.
Theo dít ngựa,
Cưỡi đầu voi.
Đặc như keo,
Nát như mỡ.
Dính như sơn,
Dai như giẻ.
Ăn cháo thí,
Thối bùa mê.
Đón hội chợ,
Giàu thú què.
Mèo thấy mỡ,
Cóc bôi vôi.
Mồm quạ cái,
Răng lợn lòi.
Sập chân qui,
Ghế bành tượng.
Đèn kéo quân,
Cờ chiếu tướng.
Gan là sắt,
Nói đóng danh.
Gái tứ chiếng,
Đĩ thập thành.
Gươm hai lưỡi,
Kiềng ba chân.
Cửa lưỡng diện,
Nhà bát vắn.
Rán mỏng năm,
Ngầu tháng bảy.
Chuyện pháo rang,
Nói tép nhảy.
Chùa tam bảo,
Cửa thập phương.

Giả nợ miệng,
Làm độn đường.
Mắt điều-hầu,
Mồm cá ngao.
Vót đuôi nheo,
Nhảy chân sáo.
Giả cốc đế,
Bé tí hon.
Đen như mực,
Đỏ như son.
Cửa phủ vân,
Nợ tiền kiếp.
Kiện củ khoai,
Đời rau diếp,
Lành như bụi,
Bói ra ma.
Trò con trẻ,
Chuyện đàn bà.
Vô tang tích,
Bất thỉnh linh.
Rộng như bèo,
To tày đình.
Lưỡi không xương,
Miệng có thép.
Giả nợ cơm,
Đánh chấu mép.
Trò quỷ thuật,
Chuyện chiêm bao.
Cửa thợ mộc,
Bút Nam-tào.
Say bừa miệng,
Nghện so vai.
Ăn cháo thí,
Mất cơm tai.
Quyền bà Hoàng,
Nợ chúa Chờm.

Sư chùa Thầy,
Vua kẻ Gốm.
Người độc-dịa,
Nói huyền-thuyền.
Đồ thượng cổ,
Lịch quá niên.
Lược thầy tu,
Dội bà cốt.
Núi Ba-vi,
Chùa Một-cột.
Ma ăn cỗ.
Quỉ nhập trường.
Cửa vớt bão,
Vàng rắc đường.
Đất phiến-hoa,
Phương sỏ-lá.
Thằng mù-gin,
Ông phỗng-đá.
Ba thước đất,
Bốn phương giới.
Nói thẳng cuội,
Chuyện con giới.
Mũ Thổ-công,
Tết ông Táo.
Đầu ông sư,
Răng bà lão.
Cảnh tuý chủ,
Tu tại gia.
Khôn gì trẻ,
Chừa đến già.
Gan tướng giặc,
Giọng quân keo.
Nhón chuối hột.
Bé hạt tiêu.
Lễ chúa mường,
Đồ hàng mã.

Anh-hùng rơm,
Đãi-các giả.
Cua tám cẳng,
Rắn hai đầu.
Phải vạ vịt,
Làm kiếp trâu.
Của đồng cầm,
Tiền hàng xáo.
Chuyện tầm phơ,
Nói bông pháo.

Dai đĩa dói,
Rớt cá nheo.
Đeo mặt nạ,
Gié chân trèo.
Hà tiện quanh,
Buôn bán sồi.
Lý-sự cùn,
Khôn-ngoaan lỏi.
Đông như kiến,
Đen như ruồi.

Khôn chẻ vổ,
Dốt thò chuỗi.
Nước đến chân,
Phấn giồi mặt.
Đất mọc lông,
Giời có mắt.
Groom kê cồ,
Cờ đến tay.
Áp vú mẹ,
Giả nghĩa thầy.

MỤC 4 CHỮ

Giời cao đất đầy,
Cha sinh mẹ dưỡng.
Chồng loan vợ phượng,
Con vịt mẹ gà.
Râu ông cầm bả,
Cơm vua áo chúa.
Thương con ngon của,
Tốt ông không tiền.
Bệnh quỉ thuốc tiên,
Quyền rơm vạ đá.
Cây cao bóng cả,
Nước chảy đá mòn.
Cửa cấm lầu son,
Nhà vàng gác tía.
Qua rào võ vế,
Khởi vòng cong đuôi.
Mật ngọt chết ruồi,
Thuốc đắng dã tật.
No cơm ấm cật,
Chơn lòng đỏ da.
Của người phúc tá,
Khôn nhà đại chợ.

Nhất tội nhì nợ,
Ba vương bầy tròn.
Tốt số hơn khôn,
To đầu mà dại.
Lợi bất cập hại,
Kính chả bõ phiền.
Ruộng cả ao liền,
Tiền rừng bạc bể.
Hồng nổi vợ rế,
Đánh trống bỏ dùi.
Phú quý giạt lùi,
Hàng văn đánh ngược.
Lặn ngòi noi nước,
Buông dằm cầm chèo.
Giậu đồ bìm leo,
Tre già măng mọc.
Cất lúa dụng thóc,
Dứt dây động rừng,
Chị ngã em nưng,
Cha truyền con nối.
Mềm lưng uốn gối,
Mắm miệng day tay.

Già néo đứt dây,
Rán sành ra mỡ.
Vợ nắm vợ mớ,
Con ngô con khoai.
Xấu chàng hồ ai,
Của chồng công vợ.
Cả sông đông chợ,
Sâu ao cao bờ.
Chó ỉa bán cờ,
Gái ngồi phải cọc.
Nhà ngang dầy dọc,
Kèn ngược trống xuôi.
Dấu đầu hở đuôi,
Vung tay qua chán.
Thuận mua vừa bán,
Bóc ngắn cần dài.
Há miệng mắc quai,
Dài lưng tốn vải.
Sư nói sư phải,
Vãi hay vãi vào.
Câu chuôm bỏ ao,
Của thiên giả địa.
Năng nhật chật bị,
Già kén kén hơn.
Gái đi giả mồm,
Dâu dũ mất họ.
Bói bèo ra bọ,
Nhờ gió bẻ măng.
Chở củi về rừng,
Chọc gậy xuống nước.
Rào sau đón trước,
Chỉ nẻo đưa đường.
Giả lễ chúa mừng,
Gan giả ma mồi.
Làm phúc phải tội,
Ở hiền gặp lành.

Có tật rất mình,
Đứt tay hay thuốc.
Cả gió tắt đuốc,
Có giảng phụ đèn.
Chúa tàu nghe kèn,
Nhà trò giữ dịp.
Hộ-pháp ăn tép,
Phù-thuỷ đèn gà.
Cũ người mới ta,
Của đời người thế.
Mò kim dốn bể,
Đơm đó ngọn tre.
Lọt sàng xuống nia,
Buôn thúng bán mẹt.
Thử kêu đốt tít,
Mềm nặn rắn buông.
Đeo bò làm chuông,
Chối voi bỏ rọ.
Tra tay vào lọ,
Bước chân khỏi vòng.
Sôi hồng bỏng không,
Tiền trao cháo múc.
Đánh rắn rập khúc,
Ăn cá bỏ vây.
Buộc chỉ cổ tay,
Sỏ chân lỗ mũi.
Tiền thầy bỏ túi,
Củ tỏi dặt lưng.
Vay mặt giả gừng.
Mua vải bán áo.
Mèo già hoá cáo,
Chó ngáp phải ruồi.
Gáo dài hơn chuôi,
Trứng chọi với đá.
Sông rộng sóng cả,
Thành lở chúa xây.

Kiến gian bản ngay,
Già đòn non nhẽ.
Giơ cao đánh sễ,
Trong ấm ngoài êm.
Nhón bùi bé mềm,
Nhiều no ít đủ.
Có mới nói cũ,
An xưa chữa sau.
Trèo cao ngã đau,
Ăn hơn hờn thiệt.
Bớt lòng tim vết,
Rây máu ăn phần.
Tham thực cực thân,
Bớt bát mát mặt.
Quan tha nha bắt,
Con đại cái mang.
Năm người mười làng,
Một vốn bốn lãi.
Miệng khòn chôn đại,
Tay sách rách mang.
Người sống đồng vàng,
Nữ hành giành bạc.
Chó khô mèo lặc,
Lươn ngắn chạch dài.
Đặt gấu vá vai,
Mất lòng còn ruột.
Đầu chậy đuôi lợt,
Tay lăm hàm nhai.
Chồng đông vợ đoài,
Cha chài chú chóp.
No giồng đói góp,
Ăn xối ở thì.
Mặt búng da chi,
Sức dài vai rộng.
Mọc lông trong bụng,
Lấy thịt đẽ người.

Cầm lửa đốt giới,
Như dao chém đất.
Lửa gàn dát mặt,
Áo mặc qua đầu.
Đò nát đụng nhau,
Sào sâu khó nhỏ.
Bới đất nhặt cỏ,
Liệu gió phất cờ.
Tức nước vỡ bờ,
Cạn tàu ráo máng.
Ghé đầu chịu báng,
Há miệng chờ ho.
Ăn đấu giả bò,
Ngồi thúng cất cạp.
Qua cầu cất dịp,
Mua ván bán thuyền.
Tòi tớ đồng tiền,
Thế thần bịch thóc.
Năm lửa bảy lọc,
Bảy nôi ba chìm.
Gác kéo đầu kim,
Múa riu mắt thợ.
Kéo cây giả nợ,
Cổ dấm ăn sôi.
Nước chảy bẻ chôi,
Thuyền xuôi gió ngược.
Cắm sào đợi nước,
Lấy gậy chọc giới,
Cơm nhà việc người,
Nước sông gạo chợ.
Tin bạn mất vợ,
Khỏi rên quên thầy.
Bắt cá đôi tay,
Vợ đũa cả nắm.
Chuột chủ nếm dấm,
Chó già giữ xương.

Xấu mặt xin tương,
Đau răng ăn cốm.
Trăm khoanh tứ đốm,
Nhất quỷ nhì ma.
Đàn bà kiến tha,
Con gái quạ mồi.
Mua bấc thắt cò,
Lấy dây buộc mình.
Đánh đu với tinh,
Nổi dáo cho giặc.
Bọ chó mùa bấc,
Tâm gửi lẩn ngành.
Mặt xám mày xanh,
Môi thâm mắt trắng.
Thàn lừa tra nặng,
Kiếp trâu kéo cày.
Dạy khỉ trèo cây,
Bắt nhái bỏ đẹp.
Mèo hay ỉa bếp,
Chó cậy gần nhà.
Cú kêu cho ma,
Trúng khôn hơn vịt.
Chào-mào đồ đi,
Chó đá vầy đuôi.
Đám ngấm chết voi,
Giả chết bắt quạ.
Dòng-dòng theo nạ,
Châu-chấu đá voi.
Bắt chạch đàng đuôi,
Nuôi ong tay áo.
Chuột sa chĩnh gạo,
Chạch bỏ giỏ cua.
Rụt như cò rùa,
Nhanh như cái cắt.
Cọp tha ma bắt,
Cú có vọ mừng.

Chim chích vào rừng,
Đười-ươi giữ ống.
Vẽ bò bán bóng,
Rước voi đẩy mồi.
Đục nước béo cò,
Mù giới được kết.
Nước đổ đầu vịt,
Mỡ để miệng mèo.
Mật ít ruồi nhiều,
Đất lạnh chim đậu.
Chó cùng rứt giậu,
Châu chết để da.
Nhiều thầy thối ma,
Lắm duyên nhiều nợ.
Đem con bỏ chợ,
Hết nợ làm giàu.
Đón sóc hai đầu,
Chở tay năm ngón.
Đi buôn lỗ vốn,
Lắm ruộng mất mùa.
Dãi nắng dầu mưa,
Buôn mây bán gió.
Máng mèo chửi chó,
Đá thúng đựng nia.
Tiếng nợ điều kia,
Chứng nào tạt ấy.
Tát cạn bắt lấy,
Buông rộng thả dài.
Rừng mạch vách tai,
Đầu Ngô mình Sở.
Trống dong cò mỗ,
Đàn ngọt hát bay.
Ruộng sâu trâu cày,
Cơm no bò cưỡi.
Răng cán phải lười,
Ruột để ngoài da,

Người khòn chóng già,
Ma chết mất miệng.
Đát nhau xuống giếng,
Đánh đồ cầu ao.
Lưng đen khố cao,
Mặt dày mày dạn.
Làm bạn mất bạn,
Đâm lao theo lao.
Cửa cấm thành cao,
Nhà rách vách nát.
Ăn cháo đãi bát,
No sôi thổi cơm.
Được cá quên nôm,
Đi câu sắm giỏ.
Cong môi cong mỗ,
Đua sức đua hơi.
Đói khóc no cười,
Giàu ăn khó chịu.
Quyết làm cam chịu,
Sâm vào cuội ra.
Cóc xương lõi da,
No lòng mát ruột.
Đầu voi đuôi chuột,
Mặt cú da lợn.
Cây nhà lá vườn,
Tiền lưng gạo bị.
Ăn no ngủ kỹ,
Uống rượu ngồi dai.
Nói chuyện đường dài,
Đi buôn nước dãi.
Lấy công làm lãi.
Đem tiền vất đi.
Làm biếng phải thi,
Nói khoác gặp dịp.
Một đầu một kóp,
Ba cọc ba đồng.

Tiền hết gạo không,
Vần dốt vũ dất.
Chọc đầu càng mát,
Cắt tóc đi tu.
Xấu đời thiếu bù,
Còn ăn hết nhịn.
Oan hồn hồn hiện,
Có răng răng nhai.
Chó chạy đường quai,
Kiến bò miệng chén.
Làu ngày đầy kén,
Xanh vỏ đỏ lòng,
Coi giới bằng vung,
Bằng chân như vại.
Bạc đầu còn đại,
Bé người chơi trèo.
Ăn ít ngon nhiều,
Sống nuôi chết thịt.
Chân le chân vịt,
Con cá con kê.
Quốc kêu mùa hè,
Bò què tháng sáu.
Nhất con nhì cháu,
Một bà hai ông.
Đầu bạc răng long,
Mặt lưng mày vục.
Chó đen giữ mực,
Gà sống nuôi con.
Sòng lở sòng cồn,
Tiền dòng bạc chảy.
Chim sa cá nhầy,
Cua máy cáy đảo.
Hơn chẳng bỏ hao,
Trót thi phải chết.
Bút sa gà chết,
Tiền mất tạt mang.

Mặt xanh nanh vàng,
Môi hở răng lạnh.
Chó có váy lĩnh,
Gà mọc đuôi tôm.
Bát chạch trong chum,
Giận cá chém thớt.
Mỏng môi hay hớt,
To đầu khó chui.
Bán sấu mua vui,
Giòn cười tươi khóc.
Khôn ngoan rùa mồi,
Tài cán cóc khô.
Tin bọm mất bò,
Có voi đòi ngựa.
Nói ngang cảnh bừa,
Nước đổ lá khoai.
Chống gối qua tai,
Vặt mũi đút miệng.
Im tai lặng tiếng,
Mạnh chân khoẻ tay.
Vay cối vay chày,
Lãi đơn lãi kép.
Nói ráo bọt mấp,
Sợ mướt bồ hôi.
Đong đầy khảo voi,
Ăn không nói có.
Thuận buồm xuôi gió,
Xuống thác lên ghềnh.
Yêu hoa vin cảnh,
Ăn quả bỏ hạt.
Đất nặn nên bụi,
Người chết ra ma.
Sênh nạ quạ tha,
Vị cây giày quần.
Tre non dễ uốn,
Chân lấm vầy càn.

Đã ngu lại ngoan,
Chẳng mạnh thì bạo.
Bác nước chờ gạo,
Có thịt đòi sòi.
Thương miệng thương môi,
Vẽ mày vẽ mặt.
Ngủ ngày quen mát,
Đi gánh đau vai.
Nói đề ngoài tai,
Tay sờ đến gáy.
Cơm ăn tiền lấy,
Con học thóc vay.
Vạ gió tai bay,
Cơm đen vận túng.
Thuốc tra ma cùng,
Đau chóng đã chầy.
Cao bông ngọn cây,
So lầy gốc rạ,
Đơm vào miệng cá,
An cướp cơm chim.
Lên bông xuống chim,
Yêu thầm nhớ vụng.
Thắt lưng buộc bụng,
Trống bỏi vật mình.
Cóc có minh-tinh,
Bò thấy nhà táng.
Cờ bạc về sáng,
Còng nợ khát quanh.
Gọi bụi bằng anh,
Hỏi sư mượn lược.
Năm ngựa nhờ ngược,
Chặt to bung dư.
Một mất mười ngờ,
Mười ăn chín nhịn.
Thấy đỏ ngõ chín,
Cứ bỏ thì đào.

Nay ước mai ao,
Năm chờ tháng đợi.
Thương công kể lợi,
Bạc nghĩa vong ân.
Cơm vua nợ dân,
Quê cha đất tổ.
Nốt ruồi ở cổ,
Mũi ni che tai.
Ra ngõ gặp giai,
Về nhà hỏi trẻ.
Tài giai gửi rề,
Phận gái theo chồng.
Trọng của trọng công,
Mất chúng mất bạn.
Bòn do đái sạn,
Ăn só mó niều.
Chân nam chân chiêu,
Mát-la mát lét.
Bụng đói cật rét,
Mặt mũi mày do.
Chó chạy chuồng chó,
Ếch ngồi đáy giếng.
Bóp cổ bưng miệng,
Đẻ đầu chặt đuôi.
Gươm cầm đảng chuôi,
Dao chém bằng dọng.
Ăn nói một dọng,
Uốn éo trăm chiều.
Nhắm mắt làm liều,
Sa chân nhớ bước.
Cá sống về nước,
Gà cạy gân chuồng.
Đầu tròn gót vuông,
Mặt ngang mũi dọc.
Tiền trăm bạc chực,
Buôn vạn bán nghìn.

Con mắt tra nhìn,
Bụng tai giả điếc.
Nhà giàu tham việc,
Làm mướn không công.
Hết gạo chạy rông,
No cơm đừng mớ.
Tròn vành rõ chữ,
Suy lạng tinh đồng.
Nhur đấm bị bông,
Nghe hơi nôi chõ.
Ăn mày quen ngô,
Thất nghiệp tham ăn.
Phấn giồi gót chân,
Sơn ăn đường mặt.
Tiếc vải máu mắt,
Khó lụn xương sườn.
Rau giả cá tron,
Trâu toi bò ngã.
Giẻ-cùi tốt mã,
Nòng-nọc đứt đuôi.
Ta nằm đảng chuôi,
Sằm vớ được gày.
Chó treo mèo đậy,
Quạ mổ điều tha.
Rượu vào nhời ra,
Cơm và cháo húp.
Đông the hẻ đụp,
Mạnh gạo bạo tiền.
Chết đuối đợi đèn,
Năm mèo xỏ bép.
Kiếp sau rau diếp,
Tượng lo lọ tương.
Giận máng lạng thương,
Lành ăn dễ khiến.
Qua sông đến bến,
Ở bề vào ngòi.

Chặt thây ra ngoài,
Đám đầu vào bụi.
Thắt chặt quai túi,
Bưng kín miệng bình.
Giơ dáng dạng hình,
Nôm na mách quế.
Xây đàn tan nghệ,
Cháy thành vạ lây.
Giả tỉnh giả say,
Nửa nạc nửa mỡ.
Cá mè một lứa,
Hàng cót bằng nan.
Theo đóm ăn tàn,
Góp gió làm bão.
Dấu kim tay áo,
Buộc chỉ chân voi.
Tiếc thịt trâu toi,
Cưỡi đầu voi dữ.
Quay thua đao gỗ,
Giàu diếc sang đùi.
Nát dẻo sống bùi,
Điều nặng tiếng nhẹ.
Năm cha ba mẹ,
Một chồn bốn què.
Giấy rách giữ lề,
Người tốt về lựa.
Cây sấu tốt lúa,
Ăn vật quen mồm.
Đầu rồng đuôi tôm,
Mặt dơi mày chuột.
Cơm tẻ mẹ ruột,
Người gầy thày cơm.
Giết người không gươm,
Làm dĩ có tán,
Làm ơn nên oán.
Bớt giận làm lành.

Mắt toét ba vành,
Áo vá trăm trắng.
Ăn no vác nặng,
Cày sấu quốc bằm.
Cháo đồ mặt mâm,
Chứng đề đầu đảng.
Đường xa dặm thẳng,
Tiếng cả nhà không.
Giết chó khuyển chông,
Mài dao dạy vợ.
Ba làng bảy chợ,
Chín đụn mười châu.
Máu chảy ruồi bâu,
Giậu nát chó ỉa.
Cửa ăn cần đề,
Cây cao lá dài.
Thở ngàn than dài,
An ngay nói thật.
Giời đánh thánh vật,
Ma chê quỷ hờn.
Ti-hí mắt lợn,
Xù-xi da cóc.
Chân răng kê tóc,
Gót chân đỉnh đầu.
Nét mặt sống trâu,
Móng tay mỏ sẻ.
Sác-sơ tổ đĩa,
Mẫu-mỡ riêu cua.
Trốn chúa ở chùa,
Chọn người gửi cửa.
Ba vua bảy chúa,
Nhất vợ nhì giới.
Vay chín giả mười,
Ngắn hai dài một.
Bùa mê bả dột,
Mặt nạc đóm dầy.

Bằng mặt bằng mày,
Có nanh có mỏ.
Khôn ngoan chẻ vò,
Ăn nói lọt vành.
Bới tóc củ hành,
Đội khăn mỏ quạ.
Mặc quần lá toạ,
Sấn váy quai cồng.
Đút cồ vào chòng,
Múa tay trong bị.
Giả lệnh giả thị,
Cạy thế cạy thần.
Làm chẳng nên ăn,
Đan chả tẩy dạm.
Mắt loà chàn chạm,
Giạ đói lòng không.
Nói rần nói rờng,
Chỗ hươu chỗ vượn.
Cây thuê quốc mướn,
Gánh vĩa buôn thuyền.
Ăn vóc học quen,
Để sau khôn trước.
So kẻ hết nước,
Khôn khéo vào nhòng.
Khác máu tanh lòng,
Hư thân mất nét.
Buồng không chực tuyết,
Áo đơn đợi hè.
Họ đòi ba bề,
Người năm bảy đứng.
Hai bàn tay trắng,
Một giọt máu đào.
Bên Ngô bên Lào,
Nước Nam nước Nư.
Thẹn đèn hồ lửa,
Chải gió gội mưa.

Chữa dệp ruộng dưa,
Đi guốc trong bụng.
Quyền cao chức trọng,
Cơm nặng áo đầy.
Quỉ quấy nhà chay,
Ma mặc áo giấy.
Cầu được ước thấy,
Vào nhỏ ra to.
Ông mãnh bà cò,
Bố cu mẹ dĩ.
Con em con chị,
Chén chú chén anh.
Kén cá chọn canh,
Liệu cơm gắp mắm.
Chân bùn tay lấm,
Đầu đội vai mang.
Lám biếng dõng xương,
An no tức bụng,
Ngồi thúng cất thúng,
Ở chùa đốt chùa.
Quýt ngọt chanh chua,
Ớt cay gừng đắng.
Hai sương một nắng,
Một cồ hai chòng.
Đồng trắng nước trong,
Cây khô lá héo.
Chỉ ăn cho béo,
Chưa nói đã cười.
Mất một đèn mười,
Sinh năm đẻ bảy.
Muốn sao muốn vậy,
Có đó có đây.
Ngang bằng sỏ ngay,
Mực đen giấy trắng.
Chết cha thẳng - khoáng,
Đi đòi nhà ma.

Nói điều nói loa,
Ăn hà ăn hiếp.
Cái gương tây liếp
Tiếng chi bằng bông.
Ăn chó cả lòng,
Bắt cóc bỏ đĩa.
Đẹp như chanh vè,
Nở như pháo giăng.
Ngọt như nước đường,
Trong như bột lọc.
Nhạt như nước ốc,
Đắng như bồ hòn.
Đỏ như hòn son,
Đen như củ súng.
Rất như lửa bỏng,
Buốt như kim châm.
Nát như tương dằm,
Tối như hũ đút.
Xấu như ma mút,
Đẹp như tiên sa.
Tươi như cảnh hoa,
Đông như miếng tiết.
Biết chẳng chẳng biết,
Không có có không.
Gái mạnh về chồng,
Giai khôn tìm vợ.
Say tíu cò bợ,
Nói dằn cung mây.
Mâm cao cổ đầy,
Ma to đồ nhờn.
Ông cả bà lớn,
Con ông cháu cha.
Nói vào nói ra,
Làm thừa làm thiếu.
Ma quán cưới chịu,
Ngựa ghê đòn ghen.

Đổi trắng thay đen,
Buôn may bán đất.
Đi ngang về tắt,
Lên ngược xuống xuôi.
Có đầu có đuôi,
Làm nem làm chạo.
Lộn thừng lộn chảo,
Cả tỏi cả riềng.
Sống khôn chết thiêng,
Nợ van quan lạy.
Thằng xâm mắt gày,
Mù-gìn giữ đũa.
Đi sớm về trưa,
Ra luôn vào củi.
Đám sô đám dụi,
Tiệc ngắn tiệc ngor.
Ăn gửi nằm nhờ,
Buồng quăng bỏ vãi.
Ăn xung giả ngái,
Bán kẹo mua đường.
Kín cổng cao tường,
Gần nhà xa ngõ.
Quấy hơi bôi nhỏ,
Buôn phấn bán hương.
Phải trái hai mang,
Xỏ xiên ba giọt.
Có ăn có chọi,
Vừa làm vừa chơi.
Nòng nôi giếng khơi,
Mạnh bạo xó bếp.
Cậy quyền ăn hiếp,
Quen thói hành hung.
Trọng lẫn quý chung,
Ăn xung mặc xướng.
Ngồi linh quan tướng,
Giở giọng quân keo.

Của ít lòng nhiều,
Tiên nằm lái chày.
Thuồng đào chẳng thấy,
Búa đánh không ra.
Rước giai về nhà,
Dạy đi vén xống.
Ôm chân nấp bóng,
Nát đờm kinh hồn.
Bất nghĩa chi tồn,
Vô hồi kỳ trận.
Thương thân tội phận,
Ngậm đắng nuốt cay.
Dùi-đục căng-tay,
Hương-án bản-độc.
Cứ mềm thì đục,
Ai khảo mà xưng.
Gà mọc lông măng,
Chó cắn áo rách.
Bán rao chào khách,
Hợp chợ lấy người.
Thân làm tội đời,
Người làm nèn cửa.
Gọi trâu ăn lúa,
Như dê tế đền.
Sống lâu giàu bền,
Tai qua nạn khỏi.
Bể hành bể tội,
Đâm đầu đâm đuôi.
Nói dối thò chuôi,
Khôn ngoan có nọc.
Ma thiêng nước độc,
Núi đổ rừng xanh.
Lo quần lo quanh,
Bắt khoan bắt nhật.
Ma đói ma khát,
Quỉ tây quỉ đông.

Một dạ một lòng,
Nửa người nửa ngòm.
Thức khuya dậy sớm,
Bớt ngủ khoan ăn.
Đỡ túi nưng khăn,
Nịnh thần ôm váy.
Tội tạ vạ lạy,
Thương gọi nhớ tìm.
Dạ cá lòng chim,
Đầu cua tai ếch.
Chối cùn rẽ rách,
Bát mẻ chiếu manh.
Thóc gạo có tình,
Tiền của là chửa.
Được cau đau lúa,
Hết nạc vạc xương.
Đi nhớ về thương,
Ra chạm vào đung.
Ôm rơm rậm bụng,
Lấy của che thân.
Cồng nợ giả dần,
Ruộng nương bán hết.
Khôn sống mống chết,
Đứt nối tối nằm.
Buồn bán cầu dằm,
Cờ bạc khát nước.
Hay ở dở bước,
Khôn cạy khéo nhờ.
Rễ má dây mơ,
Nụ cà hoa mướp.
Đầu trộm đuôi cướp,
Mắt phượng mày ngài.
Tóc xanh nanh dài,
Đầu gối tay ấp.
Tay cầm tay cặp,
Mắt trước mắt sau.

Chưa ráo máu đầu,
Đã hai thứ tóc.
Minh vàng đánh ngọc,
Má phấn môi son.
Nhất mẹ nhì con,
Muôn đời nghìn kiếp.
Chân giầy chân dép,
Đầu tạp đầu chay.
Thịt nạc dao phay,
Quả xanh nanh sắt.
Khô chân gân mặt,
Móc mắt moi mề.
Sỏ lá ba que,
Giang hồ tứ chiếng.
Cơm bưng tận miệng,
Cứt lộn lên đầu.
Ác nghiệp cơ cầu,
Điều toa mách lẻo.
Đường xa vật nẻo,
Công trình nghiên khê.
Gái tơ ngựa nghê,
Thầy bói nói dựa.
Non măng trẻ sữa,
Ăn trắng mặc trơn.
Bóng bầy nước sơn,
Chàng măng thịt mỡ.
Đập niêu chằng vỡ,
Vác bát đi xin.
Gửi của làm tin,
Chiều người lấy việc.
Giả cầm giả diếc,
Dở khóc dở cười.
Tết năm rằm mười,
Ngày ba tháng tám.
Giời sâu bề thăm,
Mưa thuận gió hoà.

Tan cửa nát nhà,
Long giới lở đất.
Gan vàng dạ sắt,
Mắt thánh tai hiền.
Xấu mã tốt duyên,
Vụng chèo khéo trống.
Kế vai chồng đồng,
Lấn côi đảo bờ.
Ăn cá bỏ lò,
Mua trâu xem vó.
Đi mây về gió,
Ngủ ngày cày đêm.
Máu chảy ruột mềm,
Miệng khấn tay vai.
Có đi có lại,
Để người để ta.
Phúc đảng hà sa,
Tiền dư ức vạn.
Chó trui gặm chạn,
Mèo vật đồng rơm.
Nuộc lạt bát cơm,
Ngày đường gang nước.
Ơn vua lộc nước,
Đạo vợ nghĩa chồng.
Rát cổ đau lòng,
gãy gối tối mặt.
Vãi giã niệm phật,
Thầy dốt đọc canh.
Vong thăm lọng xanh,
Bảng vàng bia đá.
Trẻ người non dạ,
Trắng răng bạc đầu.
Đàn gậy tai trâu,
Chuông đeo cổ chó.
Nay đây mai đó,
Ngày rạng đêm khuya.

Miệng nói chàn đi,
Tay dứt ruột xót.
Giai lành gái tốt,
Kẻ dở người hay.
Mặc áo xô tay,
Chòn rau cắt rốn.
Làm nhà thì tốn,
Ăn cỗ có phần.
Buôn Sở bán Tần,
Chèo non vượt bể.
Đồ dùng phó đề,
Thật thả lái buôn.
Đầu sông ngọn nguồn,
Chân giới góc bể.
Bán đất bán rẻ,
Khoe khéo khoe khôn.
Quạ theo gà con,
Chó ngồi bàn độc.
Anh-hùng gặp phúc,
Hồng-nhan đa truân.
Chơi đèn kéo quân,
Đánh cờ xuất tướng.
Tiền oan nghiệp chướng,
Tội báo oan gia.
Con mẹ con cha,
Hầu cô hầu cậu.
Đầu đàn cuối dậu,
Mưa ngọc gió mùi.
Cho ngọt cho bùi.
Tham tài tham sắc.
Giới nam bề bác,
Mống đông vòng tay.
Vãi nói vãi hay,
Giới sinh giới dưỡng.
Nem công chả phượng,
Cơm sung cháo đèn.

Tối lửa tắt đèn,
Hao dầu tốn bạc.
Răng đen rưng-rức,
Má đỏ hây-hây.
Cờ phất đến tay,
Chuông kêu thử tiếng.
Đánh mộc lấy miếng,
Bạc chõ nghe hơi.
Quen thói bốc rời,
Dụng tình giấu-giếm.
Mèo đàng chó diêm,
Cá bề chim ngàn.
Con độc cháu đàn,
Cha già con mọn.
Nở ngành xanh ngọn,
Lắm rẻ nhiều cảnh.
Áo rách quần manh,
Mũ dài đai rộng.
Dở ngò dở ngọng,
Nói thánh nói thần.
Đi xa về gần,
Gánh nặng vác nhẹ.
Công cha nghĩa mẹ,
Phúc chủ lộc thầy.
Khách nợ làm rầy,
Thầy bói dọn cười.
Kín trên bên dưới,
Nói trước quên sau.
Mang nặng để đau,
Ăn bơ làm biếng.
Lấp sông lấp giếng,
Đo gió đo mây.
Yếu chân mềm tay,
Rậm râu sâu mắt.
Khôn hiện ra mặt,
Hay xoay vào lòng.

Ấp lạnh quạt nòng,
Chánh nắng cầu dộp.
Bán hàng lục hợp,
Góp của thập phương.
Trên kính dưới nhường,
Chồng hoà vợ thuận.
Đầu chảy máu dạn,
Mặt rác mày dơ.
Vợ dại con thơ,
Minh già tuổi yếu.
Đè lên khó chịu,
Ăn vụng chóng no.
Hết khôn hoá đồ,
Trước vụng sau khéo.
Chiêm khô mùa héo,
Ngáy rộng tháng dài.
Gài chốc giống tai,
So vai rứt cồ.
Ném xương cho chó,
Đồ dớt cho heo.
Thảm lắm phai nhiều,
Ăn to nói nhỏ.
Quạ chui chuồng lợn,
Chim mắc lưới hồng.
Góp vốn buôn chung,
Cháy nhà cùng sười.
Đá đưa đầu lưới,
Dáo dở bản tay.
Phận đẹp duyên may,
Cờ gian bạc lận.
Học tài thi phận,
Ăn được nói nên.
Lâm bạc nhiều tiền,
Tốt tài sai lộc.
Sà ngang duỗi dọc,
Cửa đóng then cài.

Hương hoả mã dài,
Nhà ngói cây mít.
Mâm sơn bát bít,
Chiếu miến chần dào.
Cảnh thấp cảnh cao,
Bỉ khinh bỉ trọng.
Cửa cao nhà rộng,
Cổ rậm vườn hoang.
Trong họ ngoài làng,
Trên giờ dưới bề.
Có nếp có tẻ,
Cầu của cầu con.
Ngồi xếp bằng tròn,
Nằm ngay thẳng căng.
Cao hạ bằng đẳng,
Cốt nhục tương tàn.
Che mặt thế gian,
Bưng miệng thiên hạ.
Chồng chung chồng chạ,
Con mày con nuôi.
Thầy mặt tớ ruồi,
Chồng ma vợ quỷ.
Xoe tơ kết chỉ,
Trói kéo tim kim.
Bịt mắt bắt chim,
Leo cây dò cá.
Miệng cắn chân đá,
Thịt nát xương chia.
Ông nọ bà kia,
Nói nào giống ấy.
Bói ra qua thấy,
Khó sạch rách thơm.
Da áo túi com,
Vai u thịt bấp.
Có ngăn có nắp,
Cầm mực cầm chùng.

Ráo đầu lờng thưng,
Cao thành nở ngọn.
So tầy vót dọn,
Ăn sống nuốt tươi.
Hai năm rō mười,
Một bồ lấy bốn.
Ngồi ngay như thõn,
Nói xó cùng ma.
Có người có ta,
Sinh voi sinh cỏ.
Đen đầu thi bỏ,
Khuất mắt không coi.
Bác cầu mà noi,
Như thuyền không lái.
Nết-na con gái,
Mạnh-bạo anh hùng.
Con đĩ đánh bông,
Nhà trò khoa phách.
Ma chē cười trách,
Ăn mặ nói ngay.
Phủ-thủy cao tay,
Bả-cốt che mặt.
Bốn quá hoá thật,
Sự thật mất lòng.
Đuôi phượng đầu rồng,
Đầu gà má lợn.
Nửa thật nửa bõn,
Vừa đẹp vừa giòn.
Chó cái cắn con,
Ba ba ấp bóng.
Dắt trâu qua ống,
Lo bò trắng răng.
Cá mỡ đảng lưng,
Chuột đội vỏ chừng.
Kể tung người hứng,
Trên thuận dưới hoà.

Đánh phấn đeo hoa,
Mò cua bắt ốc.
Cò lô cò lốc,
Bác sắc bác sơ.
Đời như đời vò,
Thân như thân chạch.
Hỷ mũi chưa sạch,
Vén váy không nên.
Ba bề bốn bên,
Trăm đường nghìn lối.
Đầu tắt mắt tối,
Miệng nói tai nghe.
Sớm đi tối về,
Nay gánh mai dơi.
Cửa chim cửa nòi,
Đồng ra đồng vào.
Giết bò ăn khao,
Nuôi lợn lấy mỡ.
Có mình thi giữ,
Đương mát mà trông.
Giúp của giúp công,
Được người được nết.
Khi giỗ ngày tết,
Đám hội nhà chay.
Chẳng rượu chẳng say,
Còn nước còn tát.
Giăng trong gió mát,
Bèo giạt mây tan.
Quá khẩu thành tàn,
Bán thân bất toại.
Xu lợi ty bại,
Hữu công vô lao.
Thiên vông nan đảo,
Nhân tâm tùy thích.
Tham giả vô ích,
Lực bất tòng tâm.

Cơ thâm hoa thâm,
Thiện báo ác báo.
Nhân hiền tại mạo,
Hậu bạc tùy tình.
Hữu danh vô hình,
Đa hư thiêu thực.
Du thủ du thực,
Mãi oán mãi ân.
Bạc ác bất nhân,
Cương cường thị thể.
Thiên phương bách kế,
Tứ tung ngũ hoành.
Lễ bạc tâm thành,
Nhân bản chí đoản.
Tam sao thất bản,
Vạn tử nhất sinh.
Nhật cứu thành tinh,
Dục tốc bất đạt.
Lý vô tận sát,
Thiên bất dung gian.
Thiên đạo hảo hoàn,
Nhân tình phản phúc.
Nhập gia tùy tục,
Thành sự tại thiên.
Bất đắc bất nhiên,
Dục hà dục hỹ.
Chung ngôn nghịch ngữ,
Nhân tâm cách biệt.
Đồng tử vô tri,
Phụ nhân nan hoá.
Biên đa ích quả,
Lộng giả thành chân.
Thị phú khinh bần,
Vô nhân bạc nghĩa.
Kinh thiên động địa,
Bạo hồ báng hà.

Khẩu Phật tâm xà,
Tiền chủ hậu khách.
Vô tri vô sách,
Hữu thủy hữu chung.
Nhất tự cách trùng,
Thiên niên bất dịch.
Thiên thanh địa bạch,
Quỷ khúc thần kinh.
Úy trọng cầu khinh,
Dĩ trường kích đoản.
Mễ tận đàn tán,
Bĩ cực thái lai.
Cầu tài đắc tài,
Tri pháp úy pháp.
Lễ vô bất đáp,
Quan bất tại ngu.
Xuất giá tòng phu,
Phúc đức tại mẫu.
Bách nhân bách khẩu,
Vạn pháp vạn linh.
Phúc chí tâm linh,
Hoạ lai thần ám.
Quỷ thần chiếu giám,
Thiên địa chứng minh.
Sinh sự sự sinh,
Hại nhân nhân hại.
Đo tiểu trí đại,
Tích thiểu thành đa.
Thượng mục hạ hoà,
Mòn dương hộ đổi.
Tụng kinh sám hối,
Đái tội lập công.
Tự thủy trí chung,
Tòng đầu triệt vĩ.
Tiểu-nhân đặc chí,
Quản-tử phòng thân.

Tiền phú hậu bần,
Thủy cần chung đái.
Thiên niên vạn đại,
Lục diện bát phương.
Cải ác hoàn lương,
Xả cặn cầu viên.
Lâm cơ chế biến,
Xuất quỷ nhập thần.
Ích kỷ hại nhân,
Vu oan giá họa.
Thiên biến vạn hoá,
Bát giác lục lăng.
Khẩu thuyết vô bằng,
Nhân tâm bất chắc.

Tu nhân tích đức,
Cải tử hoàn sinh.
Toạ hướng kỳ thành,
Bất trị chi chứng.
Hữu cầu tất ứng,
Vô vật bất linh.
Tập giữ tính thành,
Lễ do nghĩa khởi.
Tang thương biến cải,
Tiền kiếp luân hồi.
Phụng thỉnh như-lai,
Nam vô bồ-lát.

MỤC 5 CHỮ

Vợ Chồng xét nhân nghĩa,
Anh em như chân tay.
Chị ngã em bưng miệng,
Mẹ hát con khen hay.
Con chị công con em,
Của anh như của chú.
Chờ mạ má đã xưng,
Có công chồng chẳng phụ.
Phụ vợ không gặp vợ,
Lấy chồng ăn mày chồng.
Còn cha pha chi nốt,
Lâm mối tối năm không.
Một nhà ba con ngọng,
Ba vợ bảy nàng hầu.
Rậm người hơn rậm cỏ,
Lâm phúc như làm giàu.
Bà khen con bà tốt,
Nó lú chú nó khôn.

Trâu ho bằng bò rống,
Mèo nhỏ bắt chuột con.
Thầy già con hát trẻ,
Quan xa bản nha gần.
Thật thà cha quỷ quái,
Cờ bạc bác thàng bần.
Quan cần dân chẳng vội,
Trăm chết Trạng cũng già.
Trêu cò cò mỗ mắt,
Yêu trẻ trẻ đến nhà.
Ở hậu lại gặp hậu,
Làm ơn được nên ơn.
Vụng tay khéo con mắt,
Xấu gỗ tốt nước sơn.
Mặt cửa gặp mướp đảng,
Bọ nẹt có giẻ-cùi.
Ông ghê bà cũng gớm,
Chồng tới vợ phải lui.

Hương bụt tháp thờ bụt,
Ngõng ông lại lối ông.
Có tiếng không có miếng,
Bằng mặt chẳng bằng lòng.
Da nọ ấp da kia,
Lá lạnh đùm lá rách.
Chết trẻ càng khoẻ ma,
Sống lâu hơn ở sạch.
Nồi méo úp vung méo,
Gậy bà đập lưng bà.
Thịt chó chấm nước chó,
Máu gà tắm xương gà.
Mặt rỗ tổ lá gan,
Đồng tiền liền khúc ruột.
Cả sóng ngã tay chèo,
Cháy nhà ra mặt chuột.
Của bụt thiếu cho bụt,
Con vua lại làm vua.
Voi đá chó cũng đá,
Thuyền đua lái cũng đua.
Hò voi bán súng xây,
Công rần cần gà nhà.
Dột từ nóc dột xuống,
Giới trong xương giới ra.
Đồng trên đê đồng dưới,
Cái khó bó cái khôn,
Tiền tày uống rượu cạn,
Đũa mốc chời mâm sơn.
Giở mặt như bàn tay,
Khinh người nửa con mắt.
Đánh rắn không đập đầu,
Tránh voi sợ xấu mặt,
Gậy vòng phá nhà gạch,
Đất sỏi có chạch vàng.
Tốt danh hơn lãnh áo,
Phép vua thua lệ làng.

Tay sốt đồ tay nguội,
Chân nam đá chân chiêu.
Hết khôn đồn đến dại,
Có ít xit nên nhiều.
Cá nhón nuốt cá bé,
Trâu buộc ghét trâu ăn.
Vát cò chầy ra nước,
Đánh chó đá vãi phân.
Bát máu đổi bát cơm,
Hàng thịt nguyệt hàng cá.
Mất tiền tậu trâu chiều,
Đa nhân biếp cá quả.
Chết đuối vớ phải bọt,
Nước lã quấy nên hồ.
Già lừa để ra ngựa,
Khán trâu giả lễ bò.
Chim-chích ghẹo bồ nông,
Bìm-bịp bắt gà sống.
Đẹp cái tép kho tương,
Thề cá chề chui ống.
Uốn câu vừa miệng cá,
Lấy chỉ buộc chân voi.
Cò gỗ mỡ cò thịt,
Lợn lành chữa lợn toi.
Túi vóc lẫn túi hồng,
Áo đơn lông áo kép.
Bò đen đánh bò vàng,
Cá mè dè cá chép.
Mèo lành không ở mã,
Chó dữ mất lảng riêng.
Ma cũ nạt ma mới,
Thằng chết cãi thằng khiêng.
Vuốt mặt không nẻ mũi,
Sầy vai xuống cánh tay.
Múa riu qua mắt thợ,
Đấm chuông giữa mặt thầy.

Nước khe đè nước suối,
Nhà ngói như nhà gianh.
Đan lõi hoá miếng trám,
Buồn ngủ gặp chiếu manh.
Nữ hành bằng giảnh bạc,
Nhời nói là gói vàng.
Người khôn đồn ra mặt,
Nói ngọt lọt đến xương.
Đề đất nặn nên bột,
Có bột gột nên hồ.
Đắt cá hơn rẻ thịt,
Yếu trâu bằng khoẻ bò.
Ai biết ma ăn cỗ,
Quấy như quỷ nhà chay.
Khỏi nhà ra thất nghiệp,
Đóng cửa đi ăn mày.
Nói phải gãi chỗ ngứa,
Hết nạc vạc đến xương.
Thả sất bắt cá-sộp,
Bán bò tậu ình-ương.
Cẩn chẳng vỡ hột cơm,
Đi không lứt ngọn cỏ.
Mạnh bạo anh hùng rom,
Chàng ràng hoa viên gỗ.
Khách ba chửa nhà bầy,
Thày một đầy-tớ mười.
Biết mùi chùi chẳng sạch,
Có cửa đổ được người.
Ốc chẳng nổi mình ốc,
Bèo đã biết thân bèo.
Ốc đã mang được cọc,
Bèo sao dám chơi chèo.
Thằng cuội ngồi gốc đa,
Bà già chơi trống bỏi.
Khôn lắm lại đại nhiều,
Xấu đều hơn tốt lỗi.

Hoa thơm vớ cả cụm,
Giấy rách giữ lấy lề.
Cơm ăn đủ đầu mâm,
Áo đơn đợi mùa hè.
Mồi thâm da thiết bì,
Đít thót đầu chày máy.
Thằng nháng ăn cỗ đường,
Bầu dục chấm nước cây.
Tiền thật mua của giả,
Nhà khó để con khôn.
Cựa lăm càng sầy vầy,
Ăn lâu hết miếng ngon.
Giấu kim trong tay áo,
Bác nước chờ gạo người.
Ngậm bồ hòn làm ngọt,
Đánh điệu thuốc cầm hơi.
Ngồi mát ăn bát vàng,
Nhời nói bằng đọi máu.
Giai tờ vớ nạ giòng,
Bà cô nắm con cháu.
Ma không thương người ốm,
Chó chẳng chề chủ nghèo.
Không dung phải vạ vệt,
Ăn rồi lại nằm mèo.
Mẹ lừa ư con ngọng,
Đất bột ném chim giời.
Xung chân phượng chết dấm,
Đen đầu kê là người.
Quả xanh gặp nanh sắt,
Chùa rách có bột vàng.
Làm quan sang cả họ,
Sống lâu lên lão làng.
Nói như rót vào tai,
Chát như đấm vào cổ.
Muốn trắng gang lấy cơm,
Đề dành tra vào giỏ.

Hay ăn lẫn vào bếp,
Phải tội lỗi xuống sông.
Của ngon đưa đến miệng,
Trăm hay xoay vào lòng.
Nói lành sánh ra dữ,
Việc bé xé ra to.
Gà cùng chuồng đá lẫn,
Ếch thấy hoa thì vồ.
Ăn mày đòi xôi gấc,
Bụt nam từ oán chiêm.
Ngốc đàn hơn khôn độc,
Sống no hơn chết thêm.
Cơm tẻ là mẹ ruột,
Cứt cá hơn lá rau.
Uống nước không chữa cạn,
Ăn mắm ngấm về sau.
Vụng múa chê đất lệch,
Thầy dốt đọc canh khôn.
Bè ta gõ chú nó,
Người nhón tính trẻ con.
Xấu mã có duyên thắm,
Bé người to con mắt.
Ra tay lửa đốt giới,
Cạn ao bèo đến đất.
Há hám mắc quai nón,
Cả vú lấp miệng em.
Phải ai tai người ấy,
Đã khó chó cắn thêm.
Đói bụng ăn rau má,
No cơm dửng hồng mao.
Làm sảng chết bó chiếu,
Ăn mày đồ cầu ao.
Vô phúc thiếu âm đức,
Lâm vợ nhiều oan gia.
Hộ-pháp không cần chát,
Phù-thuỷ phải đền gà.

Một sông chầy hai dòng,
Khác lọ cùng một nước.
Quen càng lèn cho đau,
Thương gặm xương chẳng được.
Giai khôn lắm nước dãi,
Gái dī lại già mồm.
Áo bà gặp ngày hội,
Nồi nát về Cầu-nôm.
Dao năng liếc thì sắc,
Quả không vo mà tròn.
Trăm sông đổ về bể,
Một cây chẳng nên non.
Lòng vả như lòng sung,
Miếng thịt là miếng nhục.
Thành lở có chúa xây,
Tiền hết đã vua đúc.
Đẹp chẳng mài mà uống,
Dại dễ bán mà ăn.
Đẹp người không đẹp nết,
Có phúc thì có phần.
Đuổi con vào đám giỗ,
Trốn chúa đi ở chùa.
Muốn thế cho được thế,
Thấy đua cũng đòi đua.
Bán giới không văn-tự,
Tậu voi với Đức-ông.
Quạ thấy gà thì dớp,
Chó chê mèo lắm lông.
Cơm tặn miệng chẳng ăn,
Nước đến chân mới nhầy.
Ghét đào đất đổ đi,
Chừa mùa dưa lại chầy.
Gặp quan tri hoá vợ,
Dạy ông cống vào trường.
Khen Phò-mã tốt áo,
Thách nhà giàu húp tương.

Có chuông chùa niệm phật,
Tiến ông táo châu giới.
Hỏi nhà sư mượn lược,
Cho thầy bói ăn rươi.
Bà già gặp kẻ cắp,
Con đại hại thằng tù.
Vẽ đường cho hươu chạy,
Giơ nách cho người cù.
Khởi bọng ra bụng dơ,
No bụng đói con mắt.
Đói đầu gối phải bò,
No trong mo ngoài đất.
Giấu như mèo giấu cú,
Ăn như gấu ăn giăng.
Bèn mua ba đồng lén,
Cười hở mười cái răng.
Chán như cơm-nếp nát,
Nhạt như nước ao-bèo.
Thơm như hoa giữa ánh,
Nặng như hòn đá đeo.
Đẹp như ông sao băng,
Đỏ như mặt giới mộc.
To như con voi nan,
Trắng như trứng gà bóc.
Lưng dài như lưng chấu,
Cổ ngắn như cổ cò.
Ruột ngay như ruột ngựa,
Phổi xộp như phổi bò.
Sù-sì như da cóc,
Lấm-lét như chuột ngày.
Ngồi ngay như chôn chết,
Mắt đỏ như cá chày.
Chữ như cua bò sùng.
Học như gà đá vách.
Cổ rụt như cổ rùa,
Mắt giương như mắt ếch.

Ăn như hùm đồ đó,
Nói như chó cắn ma.
Đám đầu vào hang hồ,
Xui trẻ ăn cứt gà.
Biết mặt không biết tên,
Thèm lòng chẳng thèm thịt.
Nói một tặc đến giới,
Chết hai tay cặp dít.
Không làm thi đừng ăn,
Chửa ăn đã lo đói.
Đến dít vẫn còn cay,
Sơ tròn chẳng thấy thối.
Làm phúc lại được phúc,
Sa cơ phải lụy cơ.
Thiên địa vô khí vật,
Thánh nhân đãi khù khờ.
Bạch ốc khởi công khianh,
Kim ngân phá lệ luật.
Tạo vật đổ hoàn danh,
Lương y đa kỳ tật.
Tiền tài nhân nghĩa tận,
Tâm động quỷ thần tri.
Cửu hạn phùng cam vũ,
Xú diện ố nga my.
Quý vật đãi quý nhân,
Phúc thiên đại phúc địa.
Bách nghệ hảo tuý thân,
Tứ hải giao huynh đệ.
Nhất thân đô thị đờm,
Vạn tội bất như bần.
Nhất kiến như cự thức,
Cửu đại thắng ngoại nhân.
Mưu thâm họa riệp thâm,
Nhân lão tâm bất lão.
Quần manh dẫn quần manh,
Ác báo ngộ ác báo.

Hữu xạ tự nhiên hương,
An phận thân vô nhục.
Hữu tật bái từ phương,
Cứu nhân đắc vạn phúc.
Nam-nhi đại chí-khí,
Môn-sinh tiều triều-đình.

Phú quý sinh lễ nghĩa,
Ngu si hưởng thái bình.
Thiên bất sinh vô lộc,
Phật thương độ hữu duyên.
Hạ xuân vương chính nguyệt,
Chúc thiên-tử vạn niên.

MỤC 6 CHỮ

Trẻ cậy cha, già cậy con,
Giàu về bạn, sang về vợ.
Tiền có đồng, cá có con,
Tôm kê đầu, rau kê mớ.
Vay nên ơn, giả nên nghĩa,
Buôn có bạn, bán có phường.
Khôn ăn cái, dại ăn nước,
Sống gửi thịt, chết gửi xương.
Khó giữ đầu, giàu giữ cửa,
Mạnh về gạo, bạo về tiền.
Chú khi ni, mi khi khác,
Nhiều làm phúc, ít làm duyên.
Sông có khúc, người có lúc,
Giời còn rộng, đất còn dài.
Đi cầu nào biết cầu ấy,
Suy bụng ta ra bụng người.
Chó cậy nhà, gà cậy vườn,
Cây chọn lá, cá chọn vầy.
Đứng núi nọ trông núi kia,
Ở đình nào chúc đình ấy.
Mau miệng ăn, thưa miệng nói,
Sáng tai họ, điếc tai thầy.
Gió chiều nào che chiều ấy,
Sấm bên đông động bên tây.
Người ba đứng của ba loài,
Hơn một ngày hay một trước.

Trẻ vui nhà, già vui chùa,
Sống ở làng, sang ở nước.
Rẻ tiền mặt đất tiền chịu,
Yêu con chị, vợ con em.
Ông nói gà, bà nói vịt,
Chồng ăn chả, vợ ăn nem.
Ăn cây nào rào cây ấy,
Đón cửa trước rước cửa sau.
Đám bị thóc trọc bị gạo,
Được mùa lúa úa mùa cau.
Đầu là con, rẻ là khách,
Chồng như gió, vợ như hom.
Buộc cổ mèo, cheo cổ chó,
Giặt đầu cá, vá đầu tôm.
Vào chỗ hà ra chỗ hổ,
Được bữa rồ lỗ bữa cày.
Nón không quai, thuyền không lái.
Chim có cánh, cá có vây.
Cura mạch nào đứt mạch ấy,
Yêu nhau làm cản nhau đau.
Bán lỗ tròn nuôi lỗ miệng,
Được đảng chân lân đảng đầu.
Ăn có nhai, nói có nghĩ,
Vay nên nợ, đỡ nên ơn.
Sống nhớ tết, chết nhớ giỗ,
Rộng làm kép, hẹp làm đơn.

Cửa một đồng còng một nén,
Giàu ba họ khó ba đời.
Đi đến nơi, về đến chốn,
Ăn bớt bát, nói bớt nhời.
Cửa chẳng qua, nhà chẳng đến,
Con không học, thóc không vay.
Giống mái tai, gài mái tóc,
Thượng cẳng chân, hạ cẳng tay.
Xác như vờ, xơ như động,
Lành làm gạo, vỡ làm môi.
Chọc bát cơm, đơm bát cháo,
Ăn miếng chả giả miếng bùi.
Cơm là gạo, áo là tiền,
Ao có bờ, sông có bến.
Giàng chẳng đứt, đứt chẳng ra,
Ăn chữa no, lo chữa đến.
Khó muốn giàu, đau muốn đã,
Còn cho biết, hết cho hay.
Tối như đêm, đầy như đất,
Xem bằng mắt, bắt bằng tay.
Quan bất tiện, dân bất nhiều,
Vua biết mặt, chúa biết tên.
Nói có sách, mách có chứng,
Trên trông xuống, dưới trông lên.
Nói chưa sạch, vạch chưa thông,
Sớm chẳng cần, chưa chẳng vội.
Hay thì khen, hèn thì chê,
Bỏ thì thương, vương thì tội.
Khó nòi đồng, giàu nòi đất,
Sống quê cha, ma quê chồng.
Học chả hay, cày chả biết,
Cao chẳng đến, thấp chẳng thông.
Thuyền theo lái, gài theo chồng,
Vợ kén tông, chồng kén giống.
Giàu làm chị, khó làm em,
Làm không chúa, mua không trông.

Được mùa cau đau mùa lúa,
Hết cửa nhà ra cửa người.
Ăn có mời, làm có khiến,
Dung chẳng chuyen, lay chẳng đời.
Đất có tuần, dân có vận,
Quan cứ lĩnh, lính cứ truyền.
Sơ chẳng ra, rà chẳng thấy,
Ăn đưa xuống, uống đưa lên.
Gái tham tài, giai tham sắc,
Đông có mây, tây có sao.
Đào chả thấy, lấy chả được,
Băm chẳng lỗ, bõ chẳng vào.
Nước chè tàu, giàu coi thiếc,
Gạo da ngà, nhà gỗ lim.
Yêu nèn tốt, ghét nèn xấu,
Thương đi gọi, nhớ đi tìm.
Thơm như hoa, mát như nước,
Trong như ngọc, trắng như ngà.
Ăn trông nòi, ngồi trông hướng,
Khôn gì trẻ, khỏe gì già.
Nông như vôi, cay như ớt,
Trơ như đá, vững như đồng.
Dốc một lòng, trông một đạo,
Bằng cái xây này cái ung.
Yêu cho đòn, ghét cho ăn,
Tham thì thâm, nhâm thì thiệt.
Trẻ chẳng tha, già chẳng thương,
Khôn thì sống, mống thì chết.
Ăn bữa sáng lẫn bữa tối,
Vào cửa mạch ra cửa tà.
Khó được vàng sang cất lấy,
Khôn làm lại, đại ở nhà.
Chồng học-trò, vợ con hát,
Giai xóm trại gái hàng cơm.
Sách có lẽ, quê có thói,
Đói cho sạch, rách cho thơm.

Cổ tầy cong, mặt tầy lỉnh,
Lưng chữ cụ, vú chữ tằm.
Chuối đằng sau, cau đằng trước,
Ngọn tầy bồ, gốc tầy tằm.
Trong anh em, ngoài cò bạc,
Giàu ăn uống, khó đánh nhau.
Hay của nào cháo của ấy,
Mặt lòng trước được lòng sau.
Vợ sứ đồng, chồng sứ bắc,
Con ông cống, cháu ông nghề.
Thần cây đa, ma cây gạo,
Khôn văn tế, dại văn bia.
Con ông sấm, cháu ông sét,
Giai thi loạn, gái thi binh.
Trong nước Nam, ngoài nước Đê,
An sứ Bắc, mặc sứ Kinh.
Được làm vua, thua làm giặc,
No nên bụt, đói nên ma.
Giang sơn nào anh hùng ấy,
Dinh đám người mẹ con ta.
Vào mông ba ra mông bảy,
Buôn quan tám bán quan tư.
Một tiên gà ba tiên thóc,
Năm nông kén chín nên tơ.
Ông phải đấm, bà phải đập,
Chồng đánh bạc, vợ đánh bài.
Gái hơn hai, giai hơn một,
Con ăn một, mẹ ăn hai.
Râu ông nọ cầm bà kia,
Giỏ nhà ai quai nhà ấy.
Tiền có ít thịt muốn nhiều,
Xương bỏ ra da bọc lấy,
Vào quả cà, ra quả táo,
Tránh vỏ dừa, gập vỏ dừa.
Ngán quan hai, dài quan tám,
Lợi bốn tám, hại năm tư.

Chị thàng ngò, cô thàng khách,
Con ông thánh, cháu ông thần.
Đấy đáo đề, đây đề đáo,
Khôn ăn người, dại người ăn.
Cây bên ta, lá bên ngô,
Giai tay trái, gái tay mặt.
Cua thâm càng, nạng thâm mối,
Voi chèo ngà, bà một mắt.
Trâu cò cò, bò cò lải,
Ruộng giữa đống, chông giữa làng.
Gái Xuân-mai, giai Yên-thái,
Quan sứ Nghệ, lệ Thanh-hương.
Nhất thả cá, nhì gá bạc,
Nhất bay chữ, nhì dũ đòn.
Vỏ quít đầy móng tay nhọn,
Chim sáo-sậu lông sơn son.
Một mặt người, mười mặt cửa,
Trăm người bán, vạn người mua.
Khéo vả may, vụng chầy cối,
Khôn làm lễ, khoẻ ở mùa.
Giai tứ chiếng, gái giang hồ,
Đất thổ-công, sông hà-bá.
Nhanh-nhầu đoảng, thật-thà hư,
Phong-lưu mượn, dài-các giả.
Chín người yêu, mười người ghét,
Một đời kiện, chín đời thù.
Ở nhà giàu, hầu quan lớn,
Mưu con đĩ, chí học-trò.
Chị nó đi, di nó nhón,
Cháu nó lú, chủ nó khôn.
Chín phương giới, mười phương dật,
Một đời cha, ba đời con.
Giới làm đất, đất làm giới,
Nước nhờ mạ, mạ nhờ nước.
Tà đăm xuống, tay xổ ra,
Chông đánh xuôi, kèn thổi ngược.

Một nông tâm năm nông kén,
Bầy bồ cám tám bồ bèo.
Nhất con giai hai tiến-sĩ,
Nhất quận-công nhì không lều.
Vừa đánh trống vừa ăn cướp,
Mặc ai lưới mặc ai te.
Nói một đường thính một nẻo,
Hồng đảng nợ vớ đảng kia.
Đẹp vàng son, ngon mật mỡ,
Chết kèn trống, sống dầu đèn.
Không bóp cổ, không le lưới,
Người bùng lỗ, người thối kèn.
Khòn ba năm, đại một giờ,
Sai một ly, đi nghìn dặm.
Thắng công làm, thắng ngay ăn,
Quan phủ đi, quan tri nhậm.
Bán gia tài, mua danh điện,
Phóng tài hoá, thu nhân tâm.
Trong đom-đóm, ngoài bó đuốc,
Miệng thơm-thớt, dạ ớt ngàm.
Cháu bà nội tội bà ngoại,
Con nhà linh, tinh nhà quan.
Giàu vẻ-vang, sang lịch-sự,
Đói ăn vụng, túng làm cần.
Đùi đánh đục, đục đánh chàm,
Béo chẻ gày, gày chẻ tanh.
Đuối chẳng được, tha làm phúc,
Bé không vin, cả gãy cành.
Nay tát đằm, mai tát đĩa,
Sớm rửa cưa, chưa mài đục.
Cơm nhà chúa, mùa tối ngày,
Con hơn cha, nhà có phúc.
Cha ăn mặn, con khát nước,
Con đóng khố, bố cỡi chuồng.
Ăn chẳng hết, thết chẳng khắp,
Mềm thì nặn, dãn thì buông,

Buôn đầu cầu, bán cuối chợ.
Giàu chiều hôm, khó sớm mai,
Bệ chưa nặn đã nặn bột,
Đầu chẳng phải lại phải tai.
Uồng nước sông nhớ ngọn nguồn,
Ăn cơm mới nói chuyện cũ.
Cây muốn lặng gió không dừng,
Gái có công chồng chẳng phụ.
Người trên cây, người dưới đất,
Con trước mặt, con sau lưng.
Không ăn ốc phải đồ vỏ,
Đã cầm khoán lại bẻ măng.
Coi đồng tiền như cái tán,
Xem vàng bạc như đất bùn.
Chưa nóng nước đã đổ gong,
Muốn ăn hết phải đảo giun.
Quần cháo lòng, khăn mảnh bát,
Lọng máu cáo, áo hoa hiên.
Chưa mùa mã, đã giã đám,
Mới có ván đã bán thuyền.
Tóc đuôi gà mảy lá liễu,
Mẫu củ đậu hạt lòng chanh.
Uống trè tàu, ngồi trường kỷ,
Ăn bát mẻ, nằm chiếu manh.
Nước vẫn chảy đá không mòn,
Cơm chẳng ăn gạo còn dó.
Giun séo lắm cũng phải quân,
Kiến tha lâu cũng đầy tổ.
Làm bạn lo gì mất bạn,
Thờ thầy mới được làm thầy.
Chém tre chẳng ghè đầu mặt,
Ăn quả nhớ kẻ giồng cây.
Thèm lòng chẳng ai thèm thịt,
Sinh con ai nữ sinh lòng.
Giai khòn mài dao dạy vợ,
Gái ngoan làm quan cho chồng.

Cha sinh không bằng mẹ dưỡng,
Em ngã đã có chị nưng.
Đa duyên nhiều đường phiến não,
Có ngã thì đãi người dung.
Nén bạc đàm toạc tờ giấy,
Miếng ngon đánh ngã bát đầy.
Bàn súng không nên đèn đạn,
Chơi dao có ngày đứt tay.
Học thầy chẳng tầy học bạn,
Làm phúc cũng như làm giàu.
Quen mui biết mùi ăn mãi,
Càng quen càng lèn cho đau.
Hòn đất nặn nên ông bụt,
Đi đèm có ngày gặp ma.
Gai ngọn dọn hơn gai gốc,
Lịnh ông không bằng công bà.
Cỏ cơm thì vạ người hầu,
Làm giai phân hai mà nói.
Khôn độc không bằng ngốc đàn,
Xấu đều còn hơn lốt lời.
Đã già còn chơi trống bỏi,
Muốn sang thì bắc cầu kiều.
Húng mọc tía-tỏ cũng mọc,
Bầu leo dây bí cũng leo.
Muốn gian làm quan mà nói,
Làm biếng lấy miệng mà đưa,
Được mùa thầy chùa no bụng,
Thơm thảo bà lão ăn thừa.
Giống cây có ngày ăn quả,
Yêu hoa nên phải vin cành.
Mười voi không được bát sào,
Một sào bỏ cả nồi canh.
Xé mồm không được mút tay,
Tránh voi chẳng sợ xấu mặt.
Bà-vãi chẳng khỏi đi tu,
Hộ-pháp không thêm cản trát.

Trăm ơn chẳng bằng hơn tiền,
Ngày đường không bằng gang nước.
Không thầy đố mày làm nên,
Có tiền mua tiên cũng được.
Có thực mới vực được đạo,
Không bột sao gột nên hồ.
Được thề cũng dễ nói khoác,
Mất vải lại phải đi đo.
Tiền của là chúa trên đời,
Thật thà là cha quỷ quái.
Đốc bồ thương kẻ ăn đong,
Bán rẻ còn hơn để lái.
Nôm na là cha mách quế,
Cờ bạc là bác thàng bần.
Miếng giàu là dầu câu truyện,
Coi mắt là mặt đồng càn.
Máu loãng còn hơn nước lã,
Trăm hay chẳng bằng tay quen.
Xấu màu đời ăn của độc,
Bệnh quỷ đã có thuốc tiên.
Mẹ già như chuối chín cây,
Chồng khôn như chính vàng cốm.
Vàng ngát như chùa bà Đanh,
Sung-sướng bằng vua kẻ Gốm.
Dành-dành như hành nấu thịt,
Láo-nháo như cháo với cơm.
Bo-bo như thần giữ cửa,
Hi-hững như ngò được vàng.
Riu-rít như ba mươi tết,
Thỏ-thẻ như trẻ lên ba.
Lon-son như con với mẹ,
Lập-cập như ông gặp bà.
Xoen-xoét như mếp thợ-ngôi,
Loi-thoi như dọi bà-cốt.
Thin-thít như thịt nấu đông,
Lôi-thôi như mèo xổ ruột.

Buồn-tanh như dĩ về lão,
Ngoang-ngoả như ả bán gà.
Nháo-nhác như gà lạc mẹ,
Dấm-dăng như chó cắn ma.
Ủ-ý như vịt nghe sấm,
Lăn-lóc như cóc bôi vôi.
Loanh-quanh như chó nằm chồi,
Tiu-nghiú như mèo mất tai.
Lò-rò như cò bắt tép,
Bõ-ngõ như bọ vào rừng.
Oai-oái như rắn bắt nhái,
Thao-láo như cáo trông giăng.
Lo-thơ như sáo buổi sớm,
Vằng-vặc như giăng hôm rằm.
Nhưng-nhúc như rươi tháng chín,
Lạnh-lạch như rắn mồng năm.
Loi-thoi đấm voi chẳng chết,
Ky-cốp cho cốp nó ăn.
Thần lơn chẳng quản lăm mát,
Con ruồi đậu nặng đồng càn.
Trâu ho cũng bằng bò rông,
Lươn ngắn lại chề chạch dài.
Cáo chết quay đầu về núi,
Chó ghẻ có mõ dăng đuôi.
Tiên chinh mua phải cá thối.
Mướp non nấu với gà đồng.
Chửi cha không bằng pha tiếng,
Ướt sẽ còn hơn về không.
Gật-gù tay đưa tay chén,
Kề-lễ con cả con kê.
Quít dầy gập móng tay nhọn,
Bọm già mắc bẫy cò-ke.
Ăn mày cầm tinh bị gậy,
Bà cốt ngửi mùi tàn hương.
Hay ăn thì lăn vào bếp,
Hết nạc thì vạc đến xương.

Con cháu khòn hơn ông-vãi,
Sứ-giả ăn trước thành-hoàng.
Bà-già vợ được kẻ cắp,
Ngụ-cư bắt nạt chúa làng.
Đánh trống qua cửa nhà sấm,
Đem chuông đi thử nước người.
Nam vô một bồ lấy bốn,
Của bụt mất một đèn mười.
Ăn mày chả tây giữ bị,
Khát nước chẳng lọ đê sừng.
Vặt mũi không đủ đút miệng,
Cởi áo cho người xem lưng.
Trông thấy có chẳng mắt thánh,
Chẳng thiêng ai gọi là thần.
Nhà giàu nói đầu ra đầy,
Có của làm chẳng nên ăn.
Cái nết đánh chết cái đẹp,
Thắng đại làm hại thằng khòn.
Sống lâu biết nhiều sự lạ,
Ăn làm thì hết miếng ngon.
Trăm tội đổ đầu nhà oản,
Làm sai ai đóng cửa chùa.
Qua cầu đã vội cất dip,
Cách sông nên phải lụy dò.
Tiên tây xử không lọt chuỗi,
Gạo đồ bóc chẳng đầy thùng.
Của dầu vãi ra rong-rông,
Số giàu đem đến dửng-dưng.
Thượng đẳng phải sợ bất đẳng,
Hữu tâm không bằng vô tâm.
Người đẹp mà nết chẳng đẹp,
Cơ thâm thì họa cũng thâm.
Gần chùa gọi bụt bằng anh,
Qua sông đấm gi ra sóng.
Có rế càng đỡ bồng tay,
Gieo mạ còn phải kén giống.

Dốt dặc hơn hay chữ lỏng,
Làm dĩ có văn-tế nôm.
Ai bảo giới không có mắt,
Bao giờ hến mới mở mồm.
Nói phải như gãi chỗ ngứa,
Trông mặt mà bắt hình-dung.
Chẻ vỏ vấu thua vận đỏ,
Tốt duyên lấy được chóng chung.
Cay-nghiệt càng nhiều oan-chái,
Khôn-ngoan chẳng lại thật-thà.
Bạc đầu phải lừa con-trẻ,
Thấp cơ thua tri đàn-bà.
Làm phúc không cầu được phúc,
Hết duyên hồ dễ tìm duyên.
Bầy mười học người bầy một.
Một quan khinh kẻ chín tiền.
Nhời nói bằng một đọi máu,
Đời người được mấy gang tay.
Giặc pha không bằng nhà cháy,
Thành lở đã có chùa xây.

MỤC 7 CHỮ

Nhất duyên, nhị phận, tam phong-thờ,
Tam sơn, tứ hải, nhất phần diên.
Đất vua, chùa làng, phong-cảnh phật,
Cửa đời, người thế, nước-nợn tiên.
Mồ cha chả khóc, khóc đồng-mối,
Vật chụi chẳng được, vật thày-tu.
Đường quang chẳng đi, đi đường dậm,
Người lành không hỏi, hỏi người mù.
Nhà hàng nói thách, khách giả rẻ,
Đi buôn số bạn, bán một mình.
Trăm cái khôn đồn một cái đại,
Một câu nhin là chín câu lành.
Giặc đến nhà, đàn-bà cũng đánh,
Chợ chưa họp, kẻ cắp đã đóng.
Kẻ có nhân mười phần chẳng khó,
Người làm quan nhất tự cách chùng.
Làm người yêu hơn nhiều người ghét,
Mất lòng trước nhưng được lòng sau.
Nửa chồi sông chẳng giập thi gãy,
Muối bỏ bể không thấm vào dầu.
Đi hỏi già, về nhà hỏi trẻ,
Ăn cùng chó, nói số cùng ma.

Có xương-sống tình phụ lá-lốt,
Chè rau-muống lại ôm dưa già.
Miệng kẻ sang có gang có thép,
Người đi buôn cầu nước cầu non.
Trước có vụng rồi sau mới khéo,
Đã được thề cũng dễ nên khôn.
Bạc thi dân, bất nhân thi lính,
Được lòng ta, xót-xa lòng người.
Gần nhà giàu đau răng ăn cốm,
Ngồi gốc sung há miệng chực rơi.
Râu ông nợ cầm cầm bà kia,
Trâu đồng nào ăn cỏ đồng ấy.
Minh làm ra chẳng ma nào làm,
Người làm sao chiêm-bao làm vậy.
Giai có vợ tề-gia nội-chợ,
Gái ơn chồng ngồi vông đu con.
Chè cửa di lấy gì làm bữa,
Ở với mẹ biết ngày nào khôn.
Khó ở làng, sang ở thiên-hạ,
Ăn tại chủ, ngủ tại công-đường.
Thấy người sang bắt quàng làm họ,
Đã làm đi lại toan cáo làng.
Lưỡi không xương nhiều đường lạt-léo,
Ăn vô chừng chẳng biết đói no.
Khó huyện-quan bằng giàu tư-vụ,
Hầu quân-tử hơn chồng dân-ngu.
Biết sự giới mười đời chẳng khó,
Ăn miếng ngon chồng con già người.
Không có cá lấy cua làm trọng,
Mới có bi chê bầu rằng hôi.
Quan chày rồi, thợ ngồi cũng tếch,
Vua đi trước, làng nước theo sau.
Làm kiếp trâu kéo cày giả nợ,
Họ nhà tôm lộn cứt lên đầu.
Một đời ta man-vãn đời nó,
Trăm kẻ bán chán-vạn người mua.

Trẻ mùa hè bỏ què tháng sáu,
Giai phải vợ cò-bợ giờ mưa.
Tốt phò ra, xấu-xa đay lại,
Được tiếng khen, ho hen chẳng còn.
Lửa gần rơm lâu ngày cũng bén,
Của như núi ăn mãi cũng mòn.
Quan muốn sang, nhà hàng muốn đắt,
Trên trông xuống, người ta trông vào.
Bói ra ma, quét nhà ra rác,
Ăn đã vậy, múa gậy làm sao.
Miệng thế-gian chẳng ít thi nhiều,
Kẻ có tiếng chẳng mạnh thì bạo.
Muốn ăn oản thì nằm mấy sư,
Thấy có thóc mới cho vay gạo.
Mười bó đuốc cũng vỡ được ếch,
Trăm hòn chì đúc chẳng nên chuông.
Con có cha như nhà có nóc,
Giai không vợ như cau không buồng.
Con không khóc mẹ chẳng cho bú,
Chúa vắng nhà gà mọc đuôi tôm.
Gái không chồng như thuyền không lái,
Giai có vợ như giỏ có hom.
Ăn cơm không biết giờ đầu đũa,
Nằm giữa chẳng sợ mất phần chân.
Gái có chồng như gông đeo cổ,
Giai có vợ như dợ buộc chân.
Thả con săn-sắt bắt con sộp,
Đòi bát bồ-hôi lấy bát cơm.
Cày giữa rừng ai lay chẳng chuyền,
Hoa mắt nhị lấy gì làm thơm.
Giọt máu đào hơn ao nước lã,
Một bát cháo chạy ba quăng đồng.
Giàu có số, nghèo cũng có số,
Tâm là lòng, ý cũng là lòng.
Thấy có của thì tối mắt lại,
Làm kẻ cả phải ngà mặt lèn.

Trung hậu cũng là trung hậu bạc,
Nhân nghĩa gì bằng nhân nghĩa tiền.
Bạc đầu không bằng đũa lên bày,
Bồ-dục chẳng đến bàn thứ năm.
Làm dĩ không đủ tiền phần sấp,
Dứng ngoài chịu mất áo dài thàm.
Châu-chấu thấy đổ lửa thi đến,
Cà-cuống chết đến đit còn cay.
Ba vạn sáu nghìn ngày là mấy,
Giàu có ba mươi tết mới hay.
Lật-dật như sa vật ống-vải,
Lầm-dầm như dĩ khăn tiền-sư.
Khư-khư như ông từ giữ oản,
Xoi-xoi như thầy-bói đàm cua.
Tấp-từng như trẻ được cái bánh,
Nheo-nheo như mō réo quan-viên.
Nhấp-nháy như thầy-bói cúng tránh,
Lừ-dừ như ông từ vào đền.
Choi-chối như mặt giới mới mọc,
Vàng-vặc như ngôi sao giữa giới.
Lầm-lầm như chó ăn vụng bột,
Lừ-lừ như mèo nắm vớ người.
Xờ-xờ như gương treo trước mắt,
Ăm-ăm như sết đánh lỗ tai.
Lấm-lét như quạ chui chuồng lợn,
Lông-bông như ngựa chạy đường quai.
Lục-đục như thầy-bói dọn cưới,
Lúng-túng như thợ vụng mất kim.
Vênh-váo như bố vợ phải đấm,
Mập-mờ như mù lão sờ kim.
Lôi-thôi như cá chồi sỡ ruột,
Lênh-đênh như bè nửa chồi sông.
Lướt-bướt như lễ-sinh dặt võ,
Nhớn-nhờ như con dĩ đánh bông.
Nơm-nớp như cá nằm trên thớt,
Lôi-lôi như cứt trôi đầu bè.

Dửng-dưng như bánh-chưng ngày tết,
Toe-toét như ống-nhỏ thày đờ.
Đùn-đổn như dĩ được cái danh,
Im-ìm như gái ngồi phải cọc.
Lèo-nhèo như mèo vật đồng rơm,
Lang-lãng như chó phải dùi-dục.

MỤC 8 CHỮ

Gần mực thì đen, gần đèn thì sáng,
Ở bầu thì tròn, ở ống thì dài.
Gửi nhờ thì nói, gửi gởi thì mở,
Chẳng ăn cũng thiệt, chẳng chơi cũng hoai,
Ăn trộm có tang, chơi ngang có lịch,
Làm quan có mã, kẻ cả có dòng.
Khéo ăn thì no, khéo co thì ấm,
Đường đi hay tối, nói dối hay cùng.
Được bạc thì sang, được vàng thì độc,
Của vua có thần, của dân có ma.
Đi nói dối cha, về nói dối chú,
Khôn dẫu là trẻ, khoẻ dẫu là già.
Xấu hay làm tốt, dốt hay nói chữ,
Khôn chẳng qua nhẽ, khoẻ chẳng qua nhờ.
Có con tội sống, không con tội chết,
Nhiều tiền đong đầy, ít tiền đong vơi.
Tội vịt chữa qua, tội gà đã đến,
Ma nhà chưa tỏ, ma ngõ đã thông.
Một nghề thì kín, chín nghề thì hở,
Một lần sợ tổn, bốn lần chẳng xong.
Ngủ ngày quen mắt, ăn vật quen miệng,
Nhà giàu tham việc, thất nghiệp tham ăn.
Lấy vợ kén tông, lấy chồng kén giống,
Làm giàu có số, ăn cỗ có phần.
Của đồng làm ra, của nhà làm nên,
Làm ruộng thì ra, làm nhà thì tốn.

Tối đầu là nhà, ngã đầu là giường,
Đi cho đến nơi, về cho đến chốn.
Thuận vợ thuận chồng bề đồng cũng cạn,
Không cha không mẹ như đàn đứt dây.
Năm quan mua người, mười quan mua nết,
Một ngày nên nghĩa, một chữ nên thày.
Đời cha ăn mặn, đời con khát nước,
Thợ sơn bôi-bác, thợ bạc lọc-lừa,
Say thóc có sàng, việc làng có mõ.
An mướp bỏ sớ, ăn cá bỏ lờ,
Ở yên chẳng lành, đợc canh phải tội,
Làm ơn nên oán, làm bạn thiệt mình.
Ông có cái giò, bà thò chai rượu,
Trẻ được manh áo, già được bát canh.
Của người bồ tát, của mình lạt buột,
Trước mặt ông sù, vàng mặt trắng ngô.
Đi giác sấm bầu, đi câu sấm gió,
Thợ may ăn giẻ, thợ vẽ ăn hồ.
Yêu nhau nên tốt, ghét nhau nên xấu,
An chẳng nên đọi, nói chẳng nên nhời.
An kỹ no lâu, cây sâu tốt lúa,
Miếng ngon nhớ lâu, nhời đau nhớ đời.
Sống mặc áo rách, chết chôn áo lành,
Đại làm cột con, khôn làm cột cái.
Ruốc ông cũng thối, ruốc bà chẳng thơm,
Bên cha cũng kính, bên mẹ cũng vái.
Canh một chửa năm, canh năm đã dầy,
Mồng ba ăn đốn, mồng bốn ngồi không.
Có mồm thi cấp, có nấp thi đày,
Lấy nóng mà đè, lấy dẫu mà đong.
Chiều chồng lấy con, chiều người lấy việc,
Có trí làm quan, có gan làm giàu.
Con ông chừa qua, con bà đã đến,
Võng anh đi trước, võng nàng theo sau.
Ruộng cao giống mầu, ruộng sâu cấy chiêm,
Thuyền nan chở đá, thuyền lá chở sắt.

No ba ngày tết, đói ba tháng hè,
Khó hai bàn tay, giàu hai con mắt.
Của anh anh mang, của nàng nàng sách,
Con vua vua dẫu, con chúa chúa yều.
Thân trâu trâu lo, thân bò bò liệu,
Đời cua cua máy, đời cáy cáy đào.
Chỉ sông sông cạn, chỉ núi núi tan,
Đặt lửa lửa đỏ, đặt cỏ cỏ cháy.
Bè ngỗ đi trước, bè rừa đi sau,
Bụng trâu làm sao, bụng bò làm vậy.
Hòn đất ném đi, hòn chì ném lại,
Cái vung vỡ mảnh, cái bát vỡ tan.
Tháng năm năm việc, tháng mười mười việc,
Sây da ba quan, chảy máu sáu quan.
Bảo thịt ừ thịt, bảo sôi ừ sôi,
Có rau ăn rau, có cháo ăn cháo.
Hai tai một đầu, hai râu một cằm,
Một ngựa hai yên, một chĩnh hai gáo.
Con rô cũng liếc, con diếc cũng muốn,
Cái tép cũng nhảy, cái cua cũng bò.
Bống có gan bống, bớp có gan bớp,
Trâu chết mặc trâu, bò chết mặc bò.
Hàng cốt bằng nan, hàng rào bằng lũy,
Cá mè một lứa, cá đuối tây đầu.
Trong nhà chữa tổ, ngoài ngõ đã biết,
Anh em khinh trước, làng nước dề sau.
Sâu muống thì đen, sâu đền thì trắng,
Bọ người thì nhám, bọ mắm thì chề.
Có đầu có đuôi, nuôi lâu cũng nhớn,
Được ăn được nói, được gói đem về.
Sao mau thì mưa, sao thưa thì nắng,
Giăng quăng thì cạn, giăng tán thì mưa.
Tạm vợ vợ già, tạm nhà nhà nát,
Mắt anh anh liếc, mắt nàng nàng đưa.
Làm thầy nuôi vợ, làm thợ nuôi miệng,
Sầy cha còn chú, sầy mẹ bú dì.

Làm phúc làm duyên bán thân bất toại,
Không ăn không ngủ là tiền vất đi.
Người sống của còn, người chết của hết,
Ngoảnh đi con dại, ngoảnh lại con khôn.
Mài mực ru con, mài son đánh giặc,
Đi chợ ăn quà, về nhà đánh con.
Quan tám cũng ừ, quan tư cũng gật,
Tháng tám trông ra, tháng ba trông vào.
Tháng chín mưa rươi, tháng mười mưa ma,
Mùa hè cá sông, mùa đông cá ao.
Thứ nhất thả cá, thứ nhì gá bạc,
Tháng riêng mua gỗ, tháng hai làm nhà.
Cóc có gan cóc, kiến có gan kiến,
Trẻ vui đạo trẻ, già vui đạo già.
Con gái tháng hai, con gái tháng tám,
Đầu đàn quan một, đầu dốt quan hai.
Ăn cháo đòi-ói, ăn rau xanh ruột,
Đi học thầy đánh, đi gánh đau vai.
Chó cạy gàn nhà, gà cạy gàn chuồng,
Người sống về cơm, cá sống về nước.
Bắt mạch người trong, bong ra người ngoài,
Phải tội cửa sau, luôn vào cửa trước.
Hàng bắc thì qua, hàng quà thì nhỏ,
Quả chín thì ngắt, quả xanh thì dừng.
Mùa hè nuôi con, mùa đông ấp trứng,
Tháng ba đau máu, tháng sáu đau lưng.
Chú tiểu mười ba, ông sư mười bốn,
Ông thầy ăn một, bà cốt ăn hai.
Người chẳng ra người, ngợm chẳng ra ngợm.
Ai hay mặc ai, ai dở mặc ai.
Học ăn, học nói, học gói, học mở,
Có cây có trồng, có giống có ăn.
Đầu bằng con ruồi, đuôi bằng cái đĩa,
Gạo để bồ-đài, muối để bàn-chân.
Lúa tốt về phân, người tốt về lụa,
Sơn ăn đường mặt, ma bắt đường người.

Mèo uống nước bể chẳng bao giờ cạn,
Ếch ngồi đáy giếng biết đâu là giới.
Ba bị chín quai mười hai con mắt,
Nhất quỷ nhì ma thứ ba học-trò.
Tiên hết gạo không, khôn-ngoan rùa mốc,
Văn dốt vũ rớt, tài-cán cóc khô.
Có hoa mừng hoa, có nụ mừng nụ,
Có thóc cúng thóc, có tiền cúng tiền.
Chúng khâu đồng từ ông sư cũng chết,
Ăn giàu có tốt bà cốt lên tiên.
Chửa đui chửa què đã khoe răng tốt,
Có ăn có chọi mới gọi là trâu.
Nói gần nói xa chẳng qua nói thật,
Có đi có lại mới toại lòng nhau.
Chồng tới vợ lui, chồng hoà vợ thuận,
Vợ cái con cọt, vợ lẽ con thêm.
Ơn vua giấy vàng, ơn làng giấy trắng,
Của làm ăn no, của cho ăn thêm.
Năm tay đến tối, duỗi tay đến sáng,
Đen đầu thì bỏ, đỏ đầu thì nuôi.
Thóc đầu no gá, cơm đầu no chó,
Đạn đầu bán sẻ, gươm đầu chém ruồi.
Thịt nạc dao phay, xương-xấu riu búa,
Vụng đại chầy cối, khôn khéo vá may.
Rắn già rắn lột, người già người chột,
Sư nói sư phải, vãi nói vãi hay.
Cái ách giữa đang đàm quảng vào cò,
Nốt ruồi ở cò có lỗ tiên chôn.
Chưa học làm xā, đã học ăn bột,
Có gan ăn cướp, có gan chịu đòn.
Muốn con hay chữ thì yêu lấy thầy,
Chưa đỗ ông nghè đã đe hàng tổng.
Đã hai thứ tóc còn tình trẻ con,
Chưa vỡ bụng cứt đã đòi bay bổng.
Trâu chết để da, người chết để tiếng,
Chuông kêu thử tiếng, người khôn thử nhời.

Không cơm không gạo mạnh bạo xó bếp,
Nhiều tiền nhiều bạc là tiên trên đời.
Sanh chẳng có lỗ cá đi đàng nào,
Máu chảy đến đâu ruồi bâu đến đấy.
Bán anh em xa, mua láng-diềng gần,
Gặp thi-buổi nào, theo kim-cương ấy.
Một câu nói ngay, làm chay cả tháng.
Một đời làm hại, bại-hoại ba đời.
Lấp sông lấp giếng ai lấp được miệng.
Đo sông đo bể dễ đo lòng người.
Bà tiên, bà thóc, bà cóc gì ai,
Ông giảng, ông giảng, ông giảng búi tóc.
Đầu năm sương-muối, cuối năm gió-nồm.
Tháng riêng rét dài, tháng hai rét lộc.
Đánh giặc họ Hàn, làm quan họ Đặng,
Sứ Thanh cày thế, sứ Nghệ cày thần.
Hội Thầy, giã La, bơi Đám, rước Giá,
Đưa La, cày Láng, cày Báng, tưng Bần.
Bà dàu, bà gia bà ra kẻ chợ,
Ông Láng ông Lang ông ra đầu làng.
Bơi tóc củ hành, lên anh thiên-hạ.
Vát chân chữ ngũ, đánh củ khoai-lang.
Tháng mười sắm rạp, tháng chạp sắm động,
Mười rằm giảng nấu, mười sáu giảng treo.
Cha mẹ sinh con, giới đất sinh tinh,
Vua quan cũng trọng, đức-bà cũng yêu.
Tin bọm mất bò, tin bạn mất vợ,
Mua trâu xem vó, lấy vợ xem nòi.
Uống rượu ngồi dai, dãi mài xuống đất,
An no ngủ kĩ, tỵ chông lên giới.
Chẳng được no lòng, cũng được mát ruột,
Có công mài sắt, có ngày nên kim.
Đỏ như hoa vông, đông như miếng tiết,
Người đáng đồng sứt, cắt đáng chày-lim.
Bốn chín chữa qua, năm ba đã đến,
Chín tháng cũng đợi, một năm cũng chờ.

Một con ngựa đau, cả lâu chè cỏ,
Một người làm nên, cả họ được nhờ.
Ăn cơm với mắm thì ngấm về sau,
Uống rượu không say, như vay chẳng giả.
Năm con năm nhớ, mười vợ mười thương,
Nhất tội nhất xá, vạn tội vạn xá.
Sinh vô gia cư, tử vô địa táng,
Hoạ vô đan chí, phúc bất trùng lai.
Tích thiện phùng thiện, tích ác phùng ác,
Cầu lộc đắc lộc, cầu tài đắc tài.
Tích cốc phòng cơ, tích y phòng hàn,
Nhập giang tuý khúc, nhập gia tuý tục.
Đại phú do thiên, tiểu phú do cần,
Tri chỉ bất đãi, tri túc bất nhục.
Trăm cái dấm không bằng một cái đũa,
Một cái nóc chở được nghìn cái rui.
Năm ngón tay có ngón dài ngón ngắn,
Trăm hột cơm có hột vãi hột rơi.
Đĩ có tông chẳng ai giống nên đĩ,
Ăn cho sống không phải sống mà ăn.
Bụt trên toà gà nào dám mổ mắt,
Phấn giồi mặt ai nữ giồi gót chân.
Tràng ba-mươi, khoát không được một tấc,
Kiếm ba năm thiếu không đủ một giờ.
Của thế-gian đãi người ngoan thiên-hạ,
Báng thẳng trọc chẳng nề lòng ông sư.

MỤC 9 CHỮ

Con gái nhớ thi, gập quan tri hoá vợ,
Làm đĩ có tán, có hương-án thờ vua.
Năm đất hàng hương, hơn năm giường hàng cá,
Tiền lĩnh quần chị, bằng tiền chỉ quần em.
Thầy tớ người khôn, hơn làm thầy người dại,
Làm tội thàng hủi, hơn chịu tội anh em.

Xui nhau làm phúc, ai dục nhau đi kiện,
Cứ người có tóc, không cứ người trọc đầu,
Đi buôn nói ngay, bằng đi cấy nói dối,
Nhịn đói năm co, hơn ăn no phải làm.
Đánh kẻ chạy đi, ai đánh kẻ chạy lại,
Khen nết hay làm, ai khen nết hay ăn.
Bác cầu mà noi, ai bác cầu mà lợi,
Có của thêm vào, chẳng có của bảo ra.
Chấn tám một năm, bằng ba năm làm ruộng,
Làm đi chín phương, để một phương lấy chồng.
Thầy tớ xét công, vợ chồng xét nhân nghĩa,
Khôn-ngoan hiện mặt, què-quặt hiện chân tay.
Quân-tử phòng thân, tiều-nhân phòng bị gậy,
Ăn ngồi áp vách, có khách ngồi ngụ-cư.
Em ngã chị nưng, chị ngã em bưng miệng,
Anh ngủ em thức, em chực anh đi nằm.
Mèo già hoá cáo, táo già hoá thần-chủ,
Dâu dũ mất họ, chó dũ mất láng-diềng.
Thấy chồng người tốt, giả quan một mà lấy,
Khen con bà tốt, đến thàng một mà xem.
Máng dẽch không thiêng, măng láng-diềng dũ vĩa,
Dậy đi vén sống, dậy ông công vào tràng.
Hay lam hay làm, quanh năm chả lo đói,
Chẳng ăn, chẳng chơi, nửa đời cũng ra ma.
Bà chúa đứt tay, thàng ăn mây xổ ruột,
Thồ-công vườn hoang, chề vua bếp nhỏ đầu.
Của mình chẳng hay, của láng-diềng chẳng biết,
Việc nhà thì nhác, việc chú bác thì siêng.
Máu mủ chẳng thương, thương thiên-hạ hàng-xứ,
Bạt nhà không cầu, cầu thích-ca ngoài đường.
Một miếng giữa làng, bằng một sàng xó bếp,
Một người biết lo, bằng kho người hay làm.
Một mảnh bát-ngô, hơn một bồ bát-đá,
Một miếng khi đói, bằng một gói khi no.
Con nhà tông, chẳng giống lòng cũng giống cánh,
Gái chồng rẫy, phi chúng nợ thì tạt kia.

Khó giữa làng, còn hơn chông sang thiên-hạ,
Giặc bên ngõ, không bằng bà cô bên chông.
Có thì ăn, không có bấp bụng mà chịu,
Biết thừa-thốt, không biết dựa cột mà nghe.

MỤC 10 CHỮ

Giăng đến rằm thì tròn, sao đến tối thì mọc,
Núi ai đắp mà cao, bể ai đào mà sâu.
Chuông có gõ mới kêu, đèn có khêu mới sáng,
Dao nằng liếc thì sắc, người nằng chào thì quen.
Có học thì mới biết, có đi thì mới đến,
Biết tội đâu mà tránh, biết phúc đâu mà cầu.
Giai khôn lắm nước dài, gái khôn lắm nước mát,
Dầu hiền hơn con gái, rề hiền hơn con giai.
Bé người con nhà bác, nhớn xác con nhà chú,
Yêu nhau chị em gái, rai nhau chị em dàu.
Làm ruộng ăn cơm năm, chần tâm ăn cơm đứng,
Làm hoa cho người hái, làm gái cho người chơi.
Cây chua ăn quả chua, cây ngọt ăn quả ngọt,
Nồi méo úp vung méo, nồi tròn úp vung tròn.
Sống mỗi người một nết, chết mỗi người một tạt,
Khôn mỗi người một ý, lịch mỗi người một mùi.
Sống làm giai Bát-chàng, chết thành-hoàng Kiều-ky,
Sống canh cửa Tráng-tiền, chết bộ-hạ Trung-hiền.
Cha muốn cho con hay, thầy muốn cho trò khá,
Con chẳng chê mẹ khó, chó chẳng chê chủ nghèo.
Vàng đàn-ông quanh nhà, vàng đàn-bà quanh bếp,
Làm kiếp trâu ăn cỏ, làm kiếp chó ăn đờ.
Làng theo thề-lệ làng, nước theo thề-lệ nước,
Nhà có láng-diềng nhà, đồng có láng-diềng đồng.
Làm rề nấu thịt trâu, làm dàu đồ xôi lại,
Ăn mây đòi xôi-gấc, ăn chực đòi bánh-chưng.
Làm ruộng ba năm, không bằng chần tâm ba lứa,
Thua giới một vạn, còn hơn thua bạn một ly.

Nay tát đầm mai tát đĩa, ngày kia giỗ hậu,
Sáng rửa cửa trưa mài đục, tối đục nhau về.
Chuông khánh còn chẳng ăn ai, nữa là mảnh chĩnh,
Đũa bát cũng có khi sò, huống chi vợ chồng.
Vua chúa cũng có khi nhàm, nữa là bà lão,
Ông kiến còn có vua tôi, huống chi loài người.
Nước mắm xem măng-màng, thành-hoàng xem tàn quạt,
Cóc chết có minh-tinh, nằm đình có chống canh.
Quả báo ăn cháo gãy răng, ăn cơm gãy đũa,
Xấu hổ lấy giỗ mà che, lấy nong mà dè.
Nam vô một bồ dao-găm, một trăm dao-mác,
Nõn-nường, trăm cái đầu giường, nghìn cái đầu tay.

CÂU DÀI

Bụt không thêm mây ma, bộ-pháp không thêm cần chắt,
Ma không thương người ốm, kẻ-trộm không thương nhà nghèo.
Cấm giả lệnh giả thị, ai cấm mang bị nói khoác,
Sống về mồ về mả, chẳng sống về cả bát cơm.
Chim khôn ai nở bán, người khôn ai nở nói nặng,
Méo lành không ở mả, gái lành không ở hàng cơm.
Bưng miệng vò miệng lọ, ai bưng được miệng thiên-hạ,
Cắt dây bầu dây bí, chẳng ai cắt dây chị em.
Của giới tám vạn nghìn tư, ai có phúc thì gặp,
Lộc phật hằng-hả sa số, đường nào lợi thì tu.
Được mùa buôn vải buôn vóc, mất mùa buôn thóc buôn gạo,
Thương con cho roi cho vọt, ghét con cho ngọt cho bùi.
Đĩ rạc lấy chồng quận-công, chính chuyên lấy chồng thợ giác,
Lả-lợt là vợ thông-lại, nhẽ-nhại là vợ học-trò.
Được kiện mười bốn quan năm, thua kiện mười lăm quan chẵn,
Nhà giàu ngày ăn ba bữa, nhà khó đổ lửa ba lần.
Hữu tật thì bán tứ phương, vô tật nén hương chẳng mất,
Có tiền mua tiên cũng được, không tiền mua lược cũng không.
Khôn thì tự thừa lên ba, dại dẫu đến già cũng dại,
Giàu từ trong trứng giàu ra, khó tự ngã-ba khó về.

Tiền cò-bạc đề ngoài sân, tiền phủ-vân đề ngoài ngõ,
Con gà béo bán bên Ngô, con gà khô bán láng-diêng.
Tiền ở trong nhà tiền chữa, tiền ra khỏi cửa tiền đề,
Cá không ăn muối cá thối, người không ăn nhời người hư.
Cờ tay ai người ấy phát, đèn nhà ai nhà ấy rạng,
Lính làng nào làng ấy đánh, thánh làng nào làng ấy thờ.
Cái tôm có chạt gì sông, cái lòng có chạt gì lỗ,
Thân lươn chẳng quản lấm mát, thân chạch chẳng quản lấm dầu.
Lúa ngô là cò đậu-nành, đậu-nành là anh dưa-chuột,
Da cóc mà bọc bột-lọc, bột-lọc mà bọc hòn than.
Yêu ai thì bốc lên giới, ghét ai thì chìm xuống đất,
Chửa được thì hứng bằng giá, đã được thì đá bằng chân.
Đi buôn gặp năm hồng-thủy, làm đĩ gặp năm vắng khách,
Lấy vợ kiêng tuổi đàn-bà, làm nhà kiêng tuổi đàn-ông.
Giai chửa vợ bạc đầy cong, gái chửa chồng tiền đầy gác,
Con giống cha giàu ba đụn, con giống mẹ lụn đến xương.
Nhất sĩ nhì nông, hết gạo chạy đông, nhất nông nhì sĩ,
Tiền bần hậu phú, làm giàu có số, tiền phú hậu bần.
Quan tiền nặng quan tiền chìm, bồ-gin nhẹ bồ-gin nổi,
Ông thầy khoe ông thầy tốt, bà cốt cạy bà cốt hay.
Nhà giàu ưa kẻ thật-thà, nhà quan ưa kẻ siểm-nịnh,
Có phúc để con biết lợi, có tội để con hay trèo.
Gái ngoan giết chó khuyển chồng, giai khôn mài dao giay vợ,
Đàn-ông vượt bể có bạn, đàn-bà vượt cạn một mình.
Nắng sớm thì đi giồng cà, mưa sớm ở nhà phơi thóc,
Trâu lành không ai mà-cả, trâu ngã lấm kẻ cầm dao.
Đi bừa đã có áo-tơi, đi chơi đã có nón đội,
Non cao cũng có đường trèo, hiểm nghèo cũng có lối đi.
Thương miệng thương môi, thương gì mà thương, thương gặm
xương chẳng được,
Lo quanh lo quần, lo gì mà lo, lo con bò trắng
răng.
Bố-đĩ giàu bố-đĩ tiền, ông tổng không tiền ông tổng tênh,
Mẹ chồng già mẹ chồng chết, nàng dâu có nết nàng dâu ehừa.
Cây muốn lặng mà gió chẳng dừng, con muốn nuôi mà thân chẳng kịp,
Nước có chảy mà thuyền không tả, cỏ có thơm mà dạ không khuấy.

Trăm lá giàu đồ cả cho làm, trăm con sông đồ cả về bề,
Một con làm cũng phải hái giàu, một con trâu cũng phải đứng đồng.
Ngày tháng mười chửa cười đã tối, đêm tháng năm chửa nằm đã sáng,
Đạ đồng chiêm có liêm thi cắt, lúa đồng mùa có mát thi trông.
Khó giữa chợ chẳng ai hỏi-han, giàu sơn lâm làm làm kể
tim đến,

Giàu trong làng chái duyên khôn ép, khó nước người phải kiếp
cũng theo.

Rắn vào nhà chẳng đánh hoá quái, gái vào nhà chẳng chơi cũng thiệt,
Cá cần câu biết đầu mà gỡ, chim vào lồng biết thỏ nào ra.
Chửa đánh người mặt đỏ như vang, đánh được người mặt vàng
như nghệ,

Người hay làm mặt quang mây sạch, không hay làm mặt rác
mây rờ.

Giai thương vợ năng quá chiều hôm, gái thương chồng đương
đồng buổi chợ,

Mẹ nuôi con bằng giới bằng bề, con nuôi mẹ con kể
từng ngày.

Giai phải vợ như cò bợ giới mưa, gái phải giai như thái-lài cắt chó.
Gái có con như bồ-hòn có rễ, gái không con như bẻ nghề trôi sông.
Di-ghe mấy người biết thương con chồng, con chồng mấy
người biết kính di-ghe,

Mẹ chồng không ai nói tốt nàng dâu, nàng dâu không ai nói
tốt mẹ chồng.

Nhiều tiền thì mua hoàng-cầm, hoàng-kỳ, ít tiền thì mua trần-bì,
chỉ-sắc.

Có phúc thì gặp thợ-mộc thợ-nễ, vô phúc thì gặp thầy-đề
thầy-thông.

Người ta đánh chú, tôi chẳng tha người, chú đánh cha tôi,
tôi chẳng tha chú,

Người dung có ngãi, thì đái người dung, anh em không ngãi,
thì đừng anh em.

Mặt mũi méo-mó, thì có đồng-tiền, mặt vuông chữ điền, thì
tiền không có,

Cao thành nở ngọn, thì phượng nhớ lâu, chót-vót cành cau,
thì lâu thấy phượng.

Lấy chồng hàng thịt cho mẹ gặm xương, lấy chồng hàng hương
cho mẹ ướp áo,
Ai giống cây sen cho nàng ăn quả, ai giống cây vả cho nàng
hái hoa.
Ra ngõ gặp gái, mỗi cái mỗi hay, ra ngõ gặp giai, vừa may
vừa mắn.
Cơn mưa dằng dồng, vừa trông vừa chạy, cơn mưa dằng nam,
vừa làm vừa chơi.
Ăn cơm mấy cây thì ngáy o o, ăn cơm thịt bò thì lo ngay
ngáy,
Mất tiền mua mắm thì đảm cho thủng, mất tiền mua thủng
thì dựng cho mòn.
Khôn cho người rái, dại cho người thương, dỏ-dỏ ương-
ương, càng tỏ người ta ghét,
Già ăn trẻ lại, gái ăn đất chồng, nhỡ-phỡ nhưng-nhưng, ăn
được lừa để thêm.
Mẹ chồng như lòng con phượng, bố chồng như tượng mới
tò, nàng dâu là bồ chịu chửi,
Bố vợ là vợ cộc chèo, mẹ vợ là bèo trôi sông, chàng rể là
ông ba-vì.
Năm bảy đường người, con người thì mặt cú da lươn, con
người thì mặt hươu da phấn,
Cùng một câu nói, nhờ nói đồ hương-án bản-độc, nhờ nói
đáng tấm lụa quan tiền.
Làm lễ cũng tuý người, người thì bát mẻ chiếu manh, người
thì bát đại-thanh năm chiếu miến,
Của giới cho có số, số giàu giống lau ra mia, số khó giống
củ-tia hoá bồ-nâu.

CHÍCH LỤC MẤY CÂU ĐỐI GHÉP PHƯƠNG-NGÔN

- 1° — Trọng của trọng công, của một đồng, công một nén,
Biết người biết của, người ba đứng, của ba loài.
- 2° — Không thầy đổ mảy làm nên, ăn vóc học quen, cho biết
hơn một ngày bay một chước.
Có tiền mua tiền cũng được, của đời người thế, chẳng
ai giàu ba họ khó ba đời.

Sở Toà-án

- 1° — Kiện gian bản ngay, dàm có tang, đạo có tích,
Giả đòn non nhẽ, quan cứ lĩnh, lĩnh cứ truyền.
- 2° — Nguyên viết hữu, bị viết vô, yêu nhau nèn tốt ghét nhau
nèn xấu,
Nói có sách, mách có chứng, khôn chẳng qua nhẽ khoẻ
chẳng qua nhời.

Cửa hàng buôn bán

- 1° — Gửi của chọn người, một mặt người mười mặt của,
Thuận mua vừa bán, trăm kẻ bán vạn người mua,
- 2° — Bán hàng chiều khách, khách nhớ nhà hàng, nhà hàng
không nhớ khách,
Hợp chợ lấy người, người làm nèn của, của chẳng làm
nèn người.

Thầy thuốc

Có tật giệt mình, cứu bệnh như cứu hoả,
Đứt tay hay thuốc, làm phúc như làm giàu.

Thợ may

Rộng kệp, hẹp đơn, hay của nào chào của ấy,
Dòng the, hẻ đụp, hết mùa nợ sang mùa kia.

Thợ ruộm

- 1° — Đen đỏ đỏ đen nhờ sắc nước,
Thắm phai phai thắm trái mùi đời.
- 2° — Đã chót giúng tay, xấu đều hơn tốt lỗi,
Quý hồ thuận mắt, thắm lắm lại phai nhiều.

CHUNG

